

Statusrapport for 2010

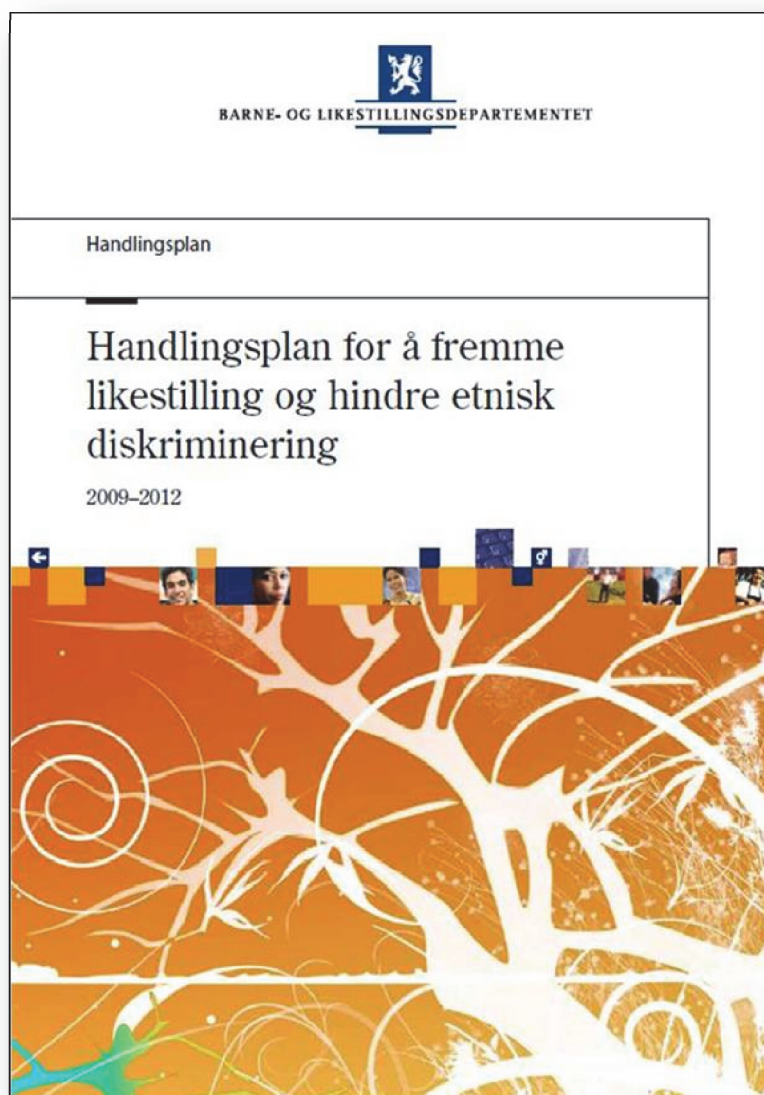
Oppfølging av Handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering (2009–2012)

BARNE-, LIKESTILLINGS- OG
INKLUDERINGSDEPARTEMENTET

Statusrapport for 2010

Oppfølging av Handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering (2009- 2012)

Innhold

Innledning.....	4
Samlet tiltaksoversikt.....	5
Revidering av handlingsplanen.....	7
Detaljert statusrapport for arbeidet med handlingsplanen i 2010.....	9
Samordning og integrering av et likestillingsperspektiv	9
Det rettslige vernet mot diskriminering	10
Dokumentasjon og kunnskapsutvikling	13
Boligmarked.....	17
Barnehage, Skole og Utdanning.....	18
Arbeidsliv	22
Offentlige tjenester.....	31
Tolk i offentlig tjenesteyting	31
Brukerundersøkelser i statlig og kommunal sektor	32
Familievern.....	34
Helse og omsorg	36
Justissektoren.....	37
Toll- og avgiftsetaten.....	43
Valg	44
Kultur og media.....	45
Internasjonalt samarbeid og forpliktelser	48

Innledning

Regjeringen la i april 2009 fram Handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering 2009–2012. Innsatsen i planen er rettet mot å bekjempe den diskriminering som særlig innvandrere og deres barn, samer og nasjonale minoriteter kan oppleve. Planen inneholder 66 tiltak og har særlig fokus på arbeidsliv, offentlig tjenesteyting, boligmarked, barnehage/skole/utdanning og på diskriminering ved utesteder.

Et av hovedmålene med handlingsplanen er å bidra til en god implementering av de nye aktivitets- og rapporteringspliktene i diskrimineringslovgivningen. Et annet hovedmål er å øke kunnskapen om art, omfang og årsaker til diskriminering for å kunne sette i verk mer treffsikre tiltak.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet koordinerer arbeidet med oppfølging av planen. Tiltakene i planen er forankret i åtte departementer, og skal dekkes innenfor de ulike departementenes budsjettammer. I planperioden samarbeider Regjeringen med de åtte hovedorganisasjonene i arbeidslivet om felles tiltak som inngår i planen for å bekjempe diskriminering i arbeidslivet. Det er opprettet en referansegruppe for oppfølging av planen som har representanter fra Likestillings- og diskrimineringsombudet, Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene, Kontaktforum mellom nasjonale minoriteter og sentrale myndigheter, Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner, Sametinget, Antirasistisk Senter, Innvandrernes Landsorganisasjon, SOS rasisme, MiRA Ressurscenter for innvandrere og flyktningkvinner og Organisasjon mot offentlig diskriminering.

Denne rapporten gir ikke en helhetlig beskrivelse av all innsats som skjer for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering. Mye arbeid gjøres blant annet gjennom myndighetenes ordinære virksomhet, for eksempel som følge av tidligere handlingsplaner på feltet, jf. for eksempel *Handlingsplan mot rasisme og diskriminering (2002-2006)*, *Handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen 2007* og videreføring av denne i 2008, 2009 og 2010 samt *Strategiplan for likeverdig utdanning i praksis 2004 – 2009*, *Handlingsplan for samisk språk (2009-2014)* og til *Handlingsplan for bedre levekårssituasjon for rom i Oslo*. Videre er det viktig å se planen i sammenheng med Regjeringens innsatser for å fremme et samfunn uten vold i nære relasjoner, jf. *Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008- 2011*, *Handlingsplan mot tvangsekteskap 2008-2011* og *Handlingsplan mot kjønnslemlestelse 2008-2011*. Et felles mål for alle disse handlingsplanene er å sikre like muligheter for alle uavhengig av etnisk opprinnelse og initiativene supplerer til dels hverandre. Endelig må innsatsen i denne planen også ses i sammenheng med *Handlingsplan for bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (2009 – 2012)* som tydeliggjør at personer med minoritetsbakgrunn kan være utsatt for diskriminering på flere grunnlag. Denne statusrapporten gir heller ikke en oversikt over alle de aktiviteter/prosjekter som hovedorganisasjonene i arbeidslivet er involvert i knyttet til inkludering av innvandrere i arbeidslivet. I denne rapporten redegjøres det således kun for status når det gjelder oppfølgingen av de 66 tiltakene som omfattes av denne handlingsplanen.

Statusrapporten viser at 58 av tiltakene er igangsatt eller gjennomført. Mer presist er 24 tiltak gjennomført, 34 tiltak er igangsatt, 4 tiltak er under planlegging og 3 tiltak er ikke igangsatt, uavklart eller avventes. Det er kun 1 tiltak (tiltak 16) som utgår. Ved revideringen av handlingsplanen er det videre tilkommet tre nye tiltak til handlingsplanen. I 2011 vil arbeidet med å sette i verk, gjennomføre og eventuelt videreføre tiltak i planen fortsette.

Samlet tiltaksoversikt:

Nr.	Tittel	Ansvarlig	Status
1	Opplæring av departementsansatte i internasjonale konvensjoner, diskrimineringslovgivning og utredningsinstruksen	BLD	Under planlegging
2	En felles veileder til utredningsinstruksen på ulike grunnlag	BLD	Gjennomført
3	En helhetlig diskrimineringslovgivning	BLD	Igangsatt
4	Strategi for informasjon og implementering av nye aktivitets- og rapporteringsplikter	BLD	Igangsatt
5	Informasjon om straffeloven og straffesystemet	JD	Under planlegging
6	Kommunenes rolle som kontrollinstans ved diskriminering på skjenkesteder	HOD	Gjennomført
7	Samarbeidsprosjekt med Næringsetaten i Oslo kommune om utestedsdiskriminering	BLD	Gjennomført
8	Et forum for likestillingsdata	BLD	Ikke igangsatt
9	Situasjonstesting	BLD	Igangsatt
10	En kunnskapsoppsummering av forskning om diskriminering mot barn og unge	BLD	Gjennomført
11	Utredning om likestilling for jenter og kvinner i innvandrer miljøer	BLD	Gjennomført
12	Kartlegging av hvordan samepolitikken ivaretas på lokalt og regionalt nivå	FAD	Igangsatt
13	En kartlegging av antall kvener i Norge og geografisk fordeling.	FAD	Uavklart
14	Forsknings- og utviklingstiltak om etnisk diskriminering	BLD	Igangsatt
15	Oppfølging av undersøkelse om diskriminering i leiemarkedet	KRD	Igangsatt
16	En kartlegging av boforhold og bosetting for rom	KRD	Utgår
17	Program for et inkluderende lærings- og oppvekstmiljø og for å styrke innsatsen mot mobbing	KD	Igangsatt
18	Nytt Manifest mot mobbing i barnehager, skoler og fritidsmiljøer	KD	Igangsatt
19	Utvalgsundersøkelse til elevundersøkelsen	KD	Igangsatt
20	Veileder for kulturelt mangfold som ressurs	KD	Gjennomført
21	Rekruttering til samisk utdanning	KD	Igangsatt
22	Kampanje for økt rekruttering av lærere med innvandrerbakgrunn til den ordinære lærerutdanningen	KD	Igangsatt
23	Wergelandssenteret	KD	Igangsatt
24	Veileder for aktivitets- og rapporteringsplikten	BLD og partene i arbeidslivet	Gjennomført

25	<i>Pilotprosjekt for aktører som er omfattet av aktivitets- og rapporteringsplikten</i>	BLD og partene i arbeidslivet	Gjennomført
26	<i>Holdnings- og erfaringsundersøkelse om mangfold og diskriminering blant arbeidsgivere og tillitsvalgte</i>	BLD og partene i arbeidslivet	Gjennomført
27	<i>Kartlegging av andel innvandrere sysselsatt i statlig, kommunal og privat sektor</i>	BLD og FAD	Igangsatt
28	<i>Kurs i diskrimineringsjuss</i>	FAD	Gjennomført
29	<i>Program for mangfoldsledelse</i>	FAD	Gjennomført
30	<i>Medarbeiderundersøkelser i staten</i>	FAD	Gjennomført
31	<i>Medarbeiderundersøkelser i kommuner</i>	KS	Gjennomført
32	<i>Øke andelen personer med minoritetsbakgrunn til styrene i offentlig eide foretak</i>	BLD	Under planlegging
33	<i>Mentorprogram for kvinner med minoritetsbakgrunn</i>	BLD	Igangsatt
34	<i>Kartlegge bruk av tolk i tjenesteytingen</i>	BLD og HOD	Gjennomført
35	<i>Bedre bruken av kvalifisert tolk i offentlig sektor</i>	BLD, HOD og JD	Igangsatt
36	<i>Veileder for brukerundersøkelser</i>	FAD, BLD	Gjennomført
37	<i>Ny nasjonal innbyggerundersøkelse</i>	FAD	Gjennomført
38	<i>Brukerundersøkelser i kommuner</i>	KS	Gjennomført
39	<i>Informasjon om familievernets tilbud</i>	BLD	Igangsatt
40	<i>Samarbeid med innvandrerråd og asylmottak</i>	BLD	Under planlegging
41	<i>Kompetansehevingstiltak i familievernet</i>	BLD	Igangsatt
42	<i>Evalueringsordningen ved familievernkontorene</i>	BLD	Igangsatt
43	<i>Utvikling av legevaktjenesten</i>	HOD	Igangsatt
44	<i>Veilederprogram for turnusleger</i>	HOD	Gjennomført
45	<i>Tilrettelegging av informasjon om tannhelsetjenesten</i>	HOD	Gjennomført
46	<i>Handlingsplan for å beholde og rekruttere personer med minoritetsbakgrunn i kriminalomsorgen</i>	JD	Igangsatt
47	<i>Fremme likebehandling av innsatte/domfelte</i>	JD	Igangsatt
48	<i>Rådgivningskontor for kriminalitetsofre med spesialkompetanse i forhold til rasisme og diskriminering</i>	JD	Igangsatt
49	<i>Pålegg om aktivt å søke meglerkandidater med minoritetsbakgrunn</i>	JD	Igangsatt
50	<i>Kompetanseheving i meglerkorpset</i>	JD	Igangsatt

51	<i>Stormøter i saker som gjelder rasisme og diskriminering</i>	JD	Igangsatt
52	<i>Integrere mangfoldsperspektiv i all opplæring på Politihøgskolen</i>	JD	Gjennomført
53	<i>Retningslinjer for å motvirke diskriminering</i>	JD	Gjennomført
54	<i>Kartlegging av hvorfor studenter/ansatte begynner og slutter i politiet</i>	JD	Igangsatt
55	<i>Øke andel medarbeidere med minoritetsbakgrunn i Toll- og avgiftsetaten</i>	FIN	Igangsatt
56	<i>Informasjonsmateriell til reisende som har vært gjennom tollkontroll</i>	FIN	Gjennomført
57	<i>Seminar om kulturelle utfordringer i kontrollsituasjoner</i>	FIN	Gjennomført
58	<i>Tiltak for å fremme økt valgdeltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn</i>	KRD, BLD	Gjennomført
59	<i>Krav til rapportering om kulturelt mangfold</i>	KUD	Igangsatt
60	<i>Grunnlovsjubileet 2014</i>	KUD	Igangsatt
61	<i>Forskning på mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn</i>	KUD	Igangsatt
62	<i>Tiltaksplan for mangfold i NRK</i>	KUD	Igangsatt
63	<i>Oppfølging av CERDs anbefalinger til Norges 19./20. rapport</i>	BLD	Avventes
64	<i>Oppfølging av ECRIs fjerde landrapport om Norge</i>	BLD	Igangsatt
65	<i>Øke frivillige organisasjoners deltagelse i Progress</i>	BLD	Igangsatt
66	<i>Styrke arbeidet for likestilling og mot etnisk diskriminering i nordisk samarbeid</i>	BLD	Igangsatt

Revidering av handlingsplanen

Ved denne statusrapporteringen ble en revidering av handlingsplanen foretatt og det er fremmet 3 nye tiltak.

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet:

Bedre kommunikasjon mellom tjenesteyter og bruker

Ansvarlig: Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Budsjett: Utgiftene er dekket innenfor ordinære budsjetttrammer.

Status: Statlig kommunikasjonspolitikk har som overordnet mål at det skal legges aktivt til rette for at all informasjon som kommer fra staten skal nå alle (Fornyings- og administrasjonsdepartementet 2009). Lik tilgang til informasjon er en forutsetning for at alle innbyggere skal ha samme rettigheter og muligheter, noe som er et grunnleggende prinsipp i et rettighetsbasert system som det norske. Forvaltningen har behov for nye virkemidler for å kunne gi likeverdig informasjon til brukere med andre morsmål enn norsk. Dette betyr først og fremst standardiserte definisjoner på norsk og andre aktuelle språk, av sentrale begreper fra

velferdssektorene. På direktoratsnivå produseres nettsider og skriftlig informasjon som i noen sammenhenger oversettes til en rekke språk ut fra hvilke målgrupper tiltaket er rettet mot. Både førstelinjen og publikum bruker denne informasjonen. Mangel på standardiserte begrepsdefinisjoner på norsk og andre språk fører til at oversettere bruker sin egen subjektive forståelse når de oversetter offentlig informasjon. Ett og samme begrep kan dermed få et utall av ulike betegnelser eller forklaringer, noe som kan skape forvirring og usikkerhet hos mottakerne.

Framdriftsplan: I 2011 vil BLD vurdere å fremme et tiltak for å utrede behovet for en sektoruavhengig database med definisjoner av sentrale begreper i forvaltningen, først og fremst i velferdstjenestene, på norsk og andre utvalgte språk. Det vises her til at Difi har etablert en database på 400 emneord fra forvaltningen med definisjoner på norsk, Los. Det kan være aktuelt å ha Los som utgangspunkt. Det må videre utredes hvordan en slik begrepsbank skal utformes, og hvilken etat som skal eie og drifte den. Databasen vil inneholde begreper fra de fleste sektorer, og bør derfor ikke være knyttet til en enkelt fagsektor.

Resultat: Avgjørelsen om et slikt tiltak skal fremmes vil foreligge i løpet av 2011.

Utvikling av en opplæringsmodul i kommunikasjon via tolk for ansatte i offentlig sektor

Ansvarlig: Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Budsjett: Budsjettrammen er på kr. 400.000 i 2011 og kr. 500.000 i 2012.

Status: Tiltak 34 har synliggjort utfordringer som er felles for ulike sektorer. Manglende rutiner for å sjekke tolkenes kvalifikasjoner er funn som går igjen i kartleggingene. Alle undersøkelsene har også avdekket behov for tolkebrukeropplæring i kommunikasjon via tolk. Etater inne helse, rettsvesen, barnevern og kriminalomsorg har dessuten henvendt seg til IMDi med behov for opplæring. Prosjektet vil støtte opp under tiltak 41 samt igangsatte tiltak innefor barnevern, helse og omsorg, domstolene. Prosjektet er også i tråd med anbefalinger gitt av den tverretatlige arbeidsgruppen for bedre forvaltningspraksis på tolkefeltet (jf. tiltak 35).

Fremdriftsplan: Innenfor handlingsplansperioden vil IMDi igangsette tiltak som kan møte sektorenes behov. Utvikling av en opplæringsmodul i kommunikasjon via tolk for ansatte i offentlig sektor vil igangsettes med FoU-midler ved Tolkeutdanningen ved Høgskolen i Oslo i 2011.

Resultat: Målet for prosjektet er at opplæringen skal gis som permanent tilbud for ansatte i offentlig tjenesteyting som trenger tolk i sitt arbeid.

Kulturdepartementet:

Ressursgruppe for større mangfold

Ansvarlig: Kulturdepartementet

Budsjett: 2010/2011: 500.000 kr

Status: For å følge opp og styrke arbeidet med kulturelt mangfold oppnevnte Kulturdepartementet i juni 2010 ei ressursgruppe for større mangfold.

Gruppa ledes av Liv Hege Skagestad. Øvrige gruppemedlemmer er Nefise Özkal Lorentzen, Kjell Magne Mælen, Mostafa Pourbayat Samsaya Sampda Sharma. Seniorrådgiver i Kulturdepartementet Bente Guro Møller fungerer som sekretær for gruppa.

Gruppas mandat

”Målet for gruppas arbeid er å oppnå større sosial inkludering ved å gjøre mottakere av statlig kulturstøtte mer bevisst på sine egne strategier i dette arbeidet.

Gruppas mandat må sees i sammenheng med departementets overordnede målsetting: å gjøre kulturelt mangfold til et selvfølgelig og gjennomgående trekk ved institusjonenes virksomhet. I følge tilskuddbrev skal institusjonene rapportere om sitt arbeid med kulturelt mangfold i programvirksomhet, publikumsarbeid og personalpolitikk.

Gruppa skal på grunnlag av utvalgte institusjoners rapportering til departementet og ved direkte kontakt med institusjonene vurdere hvordan institusjonene gjennom sin strategi og praksis ivaretar kulturelt mangfold i samsvar med rapporteringskrav.

Gruppa skal komme med innspill til hvordan institusjonene og departementet kan bidra til at overordnet målsetting oppnås.

Gruppa rapporterer til departementet.

Gruppas oppdrag:

1) Lage en samlet framstilling av hvordan ”landskapet inkludert institusjonenes historikk i forhold til arbeid med kulturelt mangfold og sosial inkludering.

Fortellingen skal formidles på en måte som gjør det anvendbart i det politiske arbeidet og som grunnlag for langsiktig politikk.

2) Utvalget skal gi råd til institusjonene og departementet om hvordan arbeidet med kulturelt mangfold kan styrkes

Framdriftsplan: Gruppa skal levere innspill til Stortingsmelding om Kultur og inkludering og en bredere rapport om hvordan institusjonene arbeider med dette.

Gruppa skal arbeide fram til juni 2011.

Resultat: Vil foreligge i løpet av 2011.

Detaljert statusrapport for arbeidet med handlingsplanen i 2010:

Kapittel 3 Samordning og integrering av et likestillingsperspektiv

Tiltak 1 Opplæring av departementsansatte i internasjonale konvensjoner, diskrimineringslovgivning og utredningsinstruksen

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Det er satt av budsjettmidler på kr. 200.000,- til tiltaket i 2011.

Målsetting: Målsettingen med tiltaket er å øke kunnskapen om likestilling og diskriminering på ulike grunnlag blant saksbehandlere i departementene.

Status: BLD planlegger et kurs om ikke-diskrimineringsregler i norsk og internasjonal rett, aktivitets- og redegjørelsesplikten og utredning av likestillingsmessige konsekvenser.

Resultater: Foreligger ikke.

Fremdriftsplan: Kurs planlegges våren 2011.

Tiltak 2 En felles veileder til utredningsinstruksen på ulike grunnlag

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Utgiftene er dekket innenfor ordinære budsjетtrammer.

Målsetting for tiltaket: Å sikre god informasjon om hvordan likestillingsperspektivet på ulike grunnlag bør integreres i statlig utredningsarbeid.

Status: Arbeidet med veilederen ble ferdigstilt desember 2010 og veilederen ble sendt alle statlige etater og publisert på vår nettside.

Resultater: Gjennomført.

Fremdriftsplan: Det vil bli gitt opplæring i bruk av veilederen – jf. tiltak 1.

Kapittel 4 Det rettslige vernet mot diskriminering

Tiltak 3 En helhetlig diskrimineringslovgivning

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene til lovarbeidet vil dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer. Økonomiske og administrative konsekvenser av lovforslaget vil utredes.

Målsetting: Diskrimineringslovgivningen er i dag spredt på flere ulike lover, og vernet mot diskriminering er ulikt for de ulike diskrimineringsgrunnlagene. Målsettingen med arbeidet er å styrke diskrimineringsvernet og å harmonisere lovverket.

Status: Diskrimineringslovutvalgets forslag til samlet diskrimineringslov (NOU 2009: 14 Et helhetlig diskrimineringsvern) var på en bred høring høsten 2009 med frist 30. desember 2009. BLD arbeider nå med oppfølgingen av utvalgets arbeid.

Resultater: Foreligger ikke.

Fremdriftsplan: BLD tar sikte på fremme et lovforslag for Stortinget i 2012.

Tiltak 4 Strategi for informasjon og implementering av nye aktivitets- og rapporteringsplikter

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer.

Målsetting: Strategien skal bidra til en best mulig implementering og gjennomføring av aktivitets- og rapporteringsplikt (ARP) etter tre lovverk og utnytte mulige synergieffekter ved å se de ulike grunnlagene i sammenheng.

Delmål for strategien:

- Sikre at innholdet i pliktene er kjent for målgruppene og best mulig kvalitet i alle virksomheter for gjennomføring av ARP.
- God aktivitet og rapportering når det gjelder likestilling på grunn av kjønn, nedsatt funksjonsevne, etnisitet, religion mv.
- Sikre et godt samarbeid og dialog mellom departementet og sentrale aktører.

Status: BLD har utarbeidet en intern plan for hvilke tiltak departementet skal prioritere for å sikre god implementering av de nye aktivitets- og rapporteringspliktene. Planen utvikles jevnlig og revideres årlig.

Sentrale samarbeidspartnere i arbeidet med å følge opp ARP er departementene, Likestillings- og diskrimineringsombudet, partene i arbeidslivet og de regionale sentrene for mangfold og likestilling.

Resultater: BLD har i 2010 prioritert arbeidet med å spre informasjon om de nye aktivitets- og rapporteringspliktene. Dette omfatter tiltak som:

- Rundskriv til § 9 i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven om plikt til generell tilrettlegging. Rundskrivet beskriver blant annet aktivitetsplikten.
- Veileder og felles mal for rapportering på ARP er utarbeidet i et samarbeid mellom FAD, BLD, AD, FIN og LDO.
- Ny veileder til utredningsinstruksen med klargjøring av hensynet til ulike diskrimineringsgrunnlag og ARP.
- Kurs for fylkesmannsembetene ble planlagt og utarbeidet. Kurset ble avlyst grunnet lav interesse og få påmeldte.
- Utvikling av en standard opplæringspakke for ledere i privat og offentlig virksomhet i ARP og universell utforming. Arbeidet utføres av likestillingssentrene. Opplæringspakken vil bli tatt i bruk i 2011.
- Stimuleringsmidler til prosjekter hos aktører som er omfattet av ARP. Tildeling skjer i samarbeid med partene i arbeidslivet og LDO.
- Verktøy og veiledningsmateriell for utvikling av planer for universell utforming i statsetatene. Utviklingsarbeidet utføres av Deltasenteret og omfatter ARP.
- Informasjon til pilotfylker og ressurskommuner i Nasjonalt utviklingsprosjekt for universell utforming i fylker og kommuner. Utviklingsprosjektet drives av MD og omfatter 8 fylker og nær 50 kommuner.

Fremdriftsplan: Strategiplanen vil videreutvikles gjennom hele handlingsplanperioden og revideres årlig.

Tiltak 5 Informasjon om straffeloven og straffesystemet

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD).

Budsjett: 50.000 kroner.

Målsetting: Påtalemyndigheten mottar svært få anmeldelser og klager i forhold til diskrimineringsbestemmelsene i straffeloven. Dersom det forholder seg slik at visse grupper av befolkningen har en høy terskel for å benytte de lovfastsatte rettighetene til å anmelde straffbare forhold og klage over påtaleavgjørelser, er saklig informasjon og dialog om rettighetene og konsekvensene av å benytte disse i praksis en farbar vei.

I dette tiltaket vil en utarbeide informasjonsmateriale til aktuelle grupper i befolkningen om:

- Adgangen til å anmelde tilfeller av straffbar rasisme og diskriminering.
- Muligheten til å fremme administrativ klage til overordnet politimyndighet over diskriminerende praksis i politiet.
- Adgangen til å klage til overordnet påtalemyndighet dersom en ikke er tilfreds med politiets eller statsadvokatens behandling av en anmeldelse.
- Hovedpunkter i det norske straffesystemet, herunder påtalemyndighetens og domstolenes roller, og om kravene til bevis for å reise tiltale og for å avsi fellende dom i straffesaker.

Status: Tiltaket er under planlegging.

Resultater: Foreligger ikke.

Fremdriftsplan: Tiltaket skal gjennomføres i planperioden 2009 – 2012.

Tiltak 6 Kommunenes rolle som kontrollinstans ved diskriminering på skjenkesteder

Ansvarlig: Helse- og omsorgsdepartementet (HOD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer.

Målsetting: Å øke bevisstheten og kunnskapen blant ulike aktører om at diskriminering kan gi grunnlag for inndragning av skjenkebevilling.

Status: I en kursrekke om kontroll som ble avholdt høsten 2009 for kontrollører, saksbehandlere og politikere i kommunen, har Helsedirektoratet informert om at diskriminering kan gi grunnlag for inndragning av bevilling, jf. alkoholloven § 1-8 tredje ledd.

Resultater: Tiltaket er gjennomført. Vanskelig å angi resultater.

Fremdriftsplan: Tidligere kursrekke er fulgt opp og det er usikkert hvorvidt og eventuelt hvordan tiltaket vil bli videreført.

Tiltak 7 Samarbeidsprosjekt med Næringsetaten i Oslo kommune om utestedsdiskriminering

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Oslo kommune er bevilget totalt 500.000 kr til prosjektet.

Målsetting: Styrke kontrollen med at utesteder overholder forbudet mot diskriminering, og spre erfaringene til andre kommuner. Tiltaket har også som målsetting å avdekke og kartlegge omfang av utestedsdiskriminering.

Status: Forarbeidet til prosjektet startet opp desember 2009 og kontrollene ble gjennomført i 2010.

Resultater: I perioden mai til juli 2010 ble 148 kontroller gjennomført på 128 steder. Det ble observert forskjellsbehandling ved 6 kontroller, og det ble konkludert med forskjellsbehandling i 5 av tilfellene. Næringsetaten ville ikke inndra bevillingene på stedet på grunnlag av resultatene i prosjektet. Bakgrunnen for dette er først og fremst at det ikke foreligger gjentatt diskriminering på noen av stedene. Alle 6 sakene ble oversendt Likestillings- og diskrimineringsombudet. Disse konkluderte med at det foreligger etnisk diskriminering med utgangspunkt i diskrimineringsloven i alle de 6 oversendte sakene. I november 2010 ble det gjennomført en konferanse om diskriminering i utelivet i regi av LDO og med støtte fra BLD. Konferansen samlet interesseorganisasjoner, offentlige myndigheter og aktører innenfor utelivsbransjen.

Erfaringene fra Oslo kommunes kontroller ble samlet i en rapport som ble lansert på konferansen. Rapporten er distribuert i elektronisk versjon til ulike aktører forskjellige steder i landet, deriblant kommuner. Rapporten kan lastes ned her:

<http://www.naringsetaten.oslo.kommune.no/>

Det har blitt opprettet en referansegruppe mot utelivsdiskriminering bestående av BLD, Næringsetaten i Oslo kommune, Likestillings- og diskrimineringsombudet og Oslo politidistrikt.

Fremdriftsplan: Referansegruppen vil fortsette sitt arbeid i 2011. LDO har tatt initiativ til en ny konferanse i 2011, rettet spesielt mot utelivsbransjen.

Kapittel 5 Dokumentasjon og kunnskapsutvikling

Tiltak 8 Et forum for likestillingsdata

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjettrammer.

Målsetting: BLD vil ta initiativ til å opprette et forum for likestillingsdata mellom databrukere (utvalgte departementer med underliggende etater og Likestillings- og diskrimineringsombudet) og dataprodusenter (Statistisk sentralbyrå, forskningsinstitusjoner). Dette vil være et ledd i innsatsen for å få en mer helhetlig og systematisk tilnærming til innhenting av data som kan belyse likestilling og diskriminering på ulike grunnlag.

Status: Et forum er ikke etablert så langt. BLD har økt sin støtte til SSBs koordinator for likestillingsrelatert statistikk. BLD vil finansiere koordinatorstillingen med 340.000 kroner årlig i treårsperioden 2010-2012. Hovedvekten av den delen av stillingen som BLD finansierer, skal fortsatt nyttes på området statistikk om kjønnslikestilling. Koordinator skal også delta i det planlagte Forum for likestillingsdata, og bidra med oversikt over eksisterende statistikk som finnes på ulike grunnlag og som kan være indikatorer på likestilling. Det

forventes også at koordinator kan gi faglige innspill/vurderinger til de problemstillinger som inngår i forslaget til mandat for forumet.

Resultater: Foreligger ikke.

Fremdriftsplan: Departementet tar sikte på å kontakte SSB i løpet av våren 2011 for å drøfte tiltaket.

Tiltak 9 Ansettelsespraksis og beslutningsgrunnlag. Situasjonstesting på det norske arbeidsmarkedet

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Prosjektet har en total kostnadsramme på 3,5 mill. kr fordelt over budsjettet for 2009, 2010 og 2011.

Målsetting: Prosjektet som gjennomføres av Institutt for Samfunnsforskning (ISF) har til hensikt å generere ny kunnskap om diskrimineringsmekanismer på det norske arbeidsmarkedet. Målet er å undersøke om det finnes et diskrimineringsmønster langs etniske skillelinjer i tilgangen til det norske arbeidsmarkedet. Studien ønsker å avdekke omfang av etnisk diskriminering, undersøke hvilke former for diskriminering som er utbredt og oppnå kunnskap om beveggrunnene til at illegitim forskjellsbehandling forekommer.

Status: Prosjektet går etter planen.

Resultater: Det er for tidlig å rapportere om resultater, se fremdriftsplan.

Fremdriftsplan: Prosjektet startet mai 2009 og avsluttes desember 2011.

Tiltak 10 En kunnskapsoppsummering av forskning om etnisk diskriminering av barn og unge.

Ansvarlig: Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Prosjektet har en total kostnad på kr 500 000,-

Målsetting: Å øke kunnskapen om art, omfang og årsaker til diskriminering av barn og unge. Oppdraget gjelder en kunnskapsstatus over eksisterende forskning fra 2000 – 2009. Kartleggingen skal brukes til å styrke arbeidet mot etnisk diskriminering.

Status: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA), har utført oppdraget. Nova - rapport 8/2011 ble levert i mars 2011. Rapporten finnes også elektronisk på NOVAs hjemmesider.

Resultater: NOVA har undersøkt hva som finnes av forskning om etniske diskriminering av barn og unge. Gjennomgangen viser at barn og unge opplever etnisk diskriminering, men forskningen kan så langt ikke si noe om hvor mange det gjelder eller hvem som er hardest rammet. Gjennomgangen viser også at det er forsket lite på dette temaet.

Tiltak 11 Utredning om likestilling for jenter og kvinner i innvandrer miljøer

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Utgiftene til tiltakene blir dekket innenfor ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Å identifisere hvordan myndighetene kan bidra til, og hvilke virkemidler myndighetene har for å sørge for, at alle jenter og kvinner i Norge får de samme muligheter til å nyte godt av norsk likestillings- og velferdspolitik.

Status: Det er utarbeidet en intern rapport om likestilling for jenter og kvinner i innvandrer miljøer. Dokumentet ligger til grunn for et økt fokus på likestilling i innvandrer miljøer i departementets arbeid. BLD ser på hvordan rettighetsinformasjon for minoritetsgrupper kan styrkes, særlig på familie- og likestillingsområdet.

Resultater: BLD har på grunnlag av utredningen i 2009 hatt en intern gjennomgang av de virkemidler og tiltak som BLD forvalter på ulike fagområder for å fremme likestilling for jenter og kvinner i minoritetsmiljøer. Som ledd i dette arbeidet samlet BLD høsten 2009 en rekke kvinneorganisasjoner for å få innspill til departementets videre arbeid for økt likestilling for jenter og kvinner med innvandrerbakgrunn, og for å oppmuntre organisasjonene til å jobbe på tvers. Behovet for å styrke informasjon om rettigheter var et av flere tiltak som det ble fokusert på. Det ble også foreslått en egen konferanse med fokus på unge gutter og menn.

Forslaget om en konferanse gutter og menn ble fulgt opp. Konferansen fant sted 2. november og hadde tittelen ”Menn og gutter med minoritetsbakgrunn – en ressurs i Norge”. Statsråden innledet.

Det er i retningslinjene for tilskudd til frivillige organisasjoner på familie- og likestillingsområdet fra 2010, tatt inn at likestillingsarbeid for kvinner med minoritetsbakgrunn er blant de områder som vil bli gitt prioritet når det gjelder midler til aktiviteter.

Videre har FAFO gjennomført en undersøkelse for BLD om familiepraksis og likestilling i innvandrede familier (FAFO rapport 2009:39 *Familiepraksis og likestilling i innvandrede familier*). FAFO har fått ytterligere midler for å gjøre flere og mer detaljerte analyser på de allerede innsamlede dataene.

Fremdriftsplan: Det planlegges tre oppfølgingskonferanser av konferansen ”menn og gutter med minoritetsbakgrunn – en ressurs i Norge” i løpet av 2011.

Norge har deltatt i et nordisk prosjekt knyttet til kjønnsroller og sosial kontroll i minoritetsmiljøer. Prosjektet har vært ledet av Danmark og inngår som en del av det nordiske samarbeidet på kjønnslikestillingsfeltet i regi av Nordisk ministerråd (NMR). Prosjektet vil bli fulgt opp av Norge under det norske formannskapet for NMR i 2012.

Skeie- utvalget ble oppnevnt av regjeringen i 2010. Utvalget har fått i mandat å utrede norsk likestillingspolitikk med utgangspunkt i livsløp, etnisitet og klasse. Utvalget skal etter planen levere sin innstilling innen august 2012. Forslagene som framkommer her vil stå sentralt i departementets videre arbeid med likestilling i innvandrer miljøer.

Tiltak 12 Kartlegging av hvordan samepolitikken ivaretas på lokalt og regionalt nivå

Ansvarlig: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer.

Målsetting: KS (kommunenes arbeidsgiver-, interesse- og medlemsorganisasjon), Sametinget, Kommunal- og regionaldepartementet og FAD har etablerte et samarbeid hvor målsetningen blant annet er å kartlegge de utfordringer kommunesektoren møter for å oppfylle forventninger til likeverdige tjenester for den samiske befolkningen

Status: Arbeidsgruppen er enig om at det er behov for en del utrednings- og kartleggingsarbeid før arbeidsgruppen kan gjøre sine vurderinger.

Resultater: Foreligger ikke.

Fremdriftsplan: Det tas sikte på å ferdigstille et slikt utredningsarbeid i løpet av våren 2012.

Tiltak 13 En kartlegging av antall kvener i Norge og geografisk fordeling

Ansvarlig: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD).

Budsjett: Ikke spesifisert.

Målsetting: Å få et bedre datagrunnlag for å vurdere situasjonen og levekårene til kvenene i Norge.

Status: Mange innenfor de nasjonale minoritetene er selv meget skeptiske til registrering basert på etnisk tilhørighet. Myndighetene er i dialog med de nasjonale minoriteters organisasjoner for å finne egnete og treffsikre metoder for å kunne si noe mer om levekår for gruppene, som grunnlag for politikktutviklingen. I forbindelse med utviklingen av Plan for forskning på nasjonale minoriteter har det vært tale om å finne en tilnærming for å få fram et bedre datagrunnlag når det gjelder kvener.

Resultater: Arbeidet har av ulike grunner blitt utsatt.

Fremdriftsplan: Uavklart om tiltaket vil bli gjennomført i planperioden.

Tiltak 14 Forsknings- og utviklingstiltak om etnisk diskriminering

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Prosjektet har en kostnadsramme på 3 mill. kroner for perioden 2009-2012. Kostnaden dekkes av Justisdepartementet, Utenriksdepartementet og BLD. BLD har koordineringsansvar for prosjektet.

Målsetting: Å øke kunnskapen om art, omfang og årsaker til diskriminering. Det er behov for kunnskap på flere områder. Blant annet er det behov for dokumentasjon om holdninger til jøder og jødedom i Norge. I tillegg er det behov for å undersøke befolkningens holdninger til andre minoritetsgrupper i Norge som rom og muslimer.

Status: Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL- senteret) startet opp arbeid med undersøkelsen i august 2010. Prosjektgruppen har arbeidet målrettet for å finne ut hvilke spørsmål man kan og bør stille i en slik undersøkelse. Et forhold som er blitt diskutert intensivt i prosjektgruppen er i hvor stor grad spørsmål om jøder i andre land kan overføres til norske forhold. Gruppen er bredt sammensatt og har eksperter innenfor antisemittisme - forskning og kvalitative undersøkelser – både nasjonalt og internasjonalt. SSB (statistisk sentralbyrå) er inne som ekstern kvalitetssikrer for spørsmålene som vil bli utarbeidet.

Resultater: Prosjektskisse foreligger.

Fremdriftsplan: Våren 2011 skal det presenteres utkast til spørreskjema i en større workshop. Samtidig skal selve undersøkelsen legges ut på anbud. Det tas sikte på at undersøkelsen skal gjennomføres høsten 2011 og sluttrapporten fra prosjektgruppen skal være ferdigstilt våren 2012.

Kapittel 6 Boligmarked

Tiltak 15 Oppfølging av undersøkelse om diskriminering i leiemarkedet

Ansvarlig: Kommunal- og regionaldepartementet (KRD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer.

Målsetting: Økt kunnskap om art og omfang av diskriminering i leiesektoren for å kunne iverksette tiltak/virkemidler som kan bidra til å redusere forekomsten.

Status: Norsk institutt for by - og regionsforskning (NIBR) gjennomførte i 2009 en undersøkelse for å få mer kunnskap om art og omfang av diskriminering i leiesektoren (*Etniske minoriteter og forskjellsbehandling i leiemarkedet*, NIBR-rapport 2009:2).

Resultater: NIBR konkluderte med at leiemarkedet har sorteringsmekanismer som bidrar til at grupper med ulik etnisk bakgrunn opplever å ha ulike vilkår i leiemarkedet. Det var særlig leietakere med somalisk og irakisk bakgrunn som oppga at de hadde opplevd diskriminering og at nasjonal bakgrunn var et hinder for å få leie.

Fremdriftsplan: Husbanken er i tildelingsbrevet for 2011 bedt om å følge opp resultatene fra undersøkelsen ved å:

- redegjøre for hvordan Husbanken har fulgt opp tiltaket om å medvirke til et bredere spekter av boligtyper og boligstørrelser gjennom boligtilskuddet til utleieboliger.
- Videreføre arbeidet med å bistå kommunene gjennom informasjons- og kompetansehevende arbeid, til å avkrefte myter om utleie til etniske minoriteter.
- Videreføre arbeidet med å stimulere kommunene til mer aktiv bruk av det elektroniske opplæringsverktøyet "Å bo" og annet informasjonsmateriell om bolig og boforhold.

I tillegg er Husbanken bedt om å:

- Gjennomføre en bredere analyse om diskriminering av ulike grupper vanskeligstilte. Formålet er å kartlegge ulike seleksjonsmekanismer i leiemarkedet. Hvilke grupper diskrimineres, i hvilke situasjoner skjer diskriminering og hvordan redusere slik diskriminering skal være sentrale temaer. Rapporteringsfristen er satt til 01.12.2011.

Tiltak 16 En kartlegging av boforhold og bosetting for rom

Ansvarlig: Kommunal- og regionaldepartementet (KRD).

Budsjett: Ingen.

Målsetting: Å gjennomføre en kartlegging av boforholdene til rom var et tiltak i det tidligere Arbeids- og inkluderingsdepartementets (AIDs) handlingsplan for å bedre levekårene for rom i Oslo som ble utgitt i 2009. Målsettingen var å få mer kunnskap og informasjon om hvordan denne gruppen bor og hvilke boligpreferanser de har.

Status: Kartleggingen ble av forskningsetiske dilemmaer ikke gjennomført.

Resultater: Ingen.

Fremdriftsplan: Utgår. KRD skal ved Husbanken delta ved de planlagte samrådene som skal arrangeres mellom rom, Oslo kommunene og staten når boligspørsmål er tema.

Kapittel 7 Barnehage, Skole og Utdanning

Tiltak 17 Program for et inkluderende lærings- og oppvekstmiljø og for å styrke innsatsen mot mobbing.

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet (KD).

Budsjett: Dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Å styrke innsatsen med å skape et godt lærings- og oppvekstmiljø og styrke innsatsen mot mobbing.

Status: Bedre læringsmiljø (2009-2014) er Utdanningsdirektoratets femårige satsning på elevenes læringsmiljø. Satsningen inneholder nettbasert veiledning og materiell, som skoler, kommuner og fylkeskommuner kan bruke i sitt arbeid med å sikre elevenes rett til et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø.

Bedre læringsmiljø består av både nye og eldre ressurser. Satsningen omfatter bl.a. veiledning i regelverket, rådgivningstjenesten for skoleanlegg og midler til lokale utviklingsprosjekter. Videre er Materiell for helhetlig arbeid med læringsmiljøet utviklet som en del av Bedre læringsmiljø. Materialet kan brukes av skoler til helhetlig og systematisk arbeid med læringsmiljøet. Her får skolene forskningsbaserte råd om sentrale temaer som klasseledelse og relasjonskompetanse. I tillegg til artikler, inneholder Materiell for helhetlig arbeid med læringsmiljøet ressurser knyttet til temaene.

Det overordnede målet med Bedre læringsmiljø er at alle elever skal oppleve et godt og inkluderende læringsmiljø som fremmer deres helse, trivsel og læring. Delmål for satsningen er at alle kommuner, fylkeskommuner og skoleledere skal ha et forsvarlig system som sikrer elevenes rettigheter etter opplæringsloven kapittel 9a.

Det er avholdt fem regionale konferanser om satsingen.

Resultater: Programmet har en tidsramme på 5 år. Satsingen er under evaluering. En delrapport viser at flertallet av skoleeierne og skolelederne kjenner til satsingen.

Fremdriftsplan: Satsingen videreutvikles løpende.

Tiltak 18 Nytt Manifest mot mobbing i barnehager, skoler og fritidsmiljøer

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet (KD).

Budsjett: Dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Styrke innsatsen mot mobbing også på lokalt nivå.

Status: Den 27. januar 2011 signerte regjeringen og sentrale nasjonale parter et nytt Manifest mot mobbing (2011-2014). Åtte parter forplikter seg nå til fire nye år med samarbeid mot mobbing. Ordførere i hver av landets kommuner er invitert til å bli med på manifestsamarbeidet ved å signere et lokalt manifest. Det er sendt brev med oppfordring til landets ordfører til å gjøre manifestarbeidet til et bredt samarbeidsprosjekt innad i kommunen, som involverer alle relevante aktører. Det har vært god respons og allerede har rundt en tredjedel av alle kommuner meldt sin interesse. Noen kommuner har valgt seg ut helt spesifikke områder de vil satse på, mens andre ønsker en bred satsing på læringsmiljøet.

Resultater: Ses i sammenheng med satsningen Bedre læringsmiljø (2009-2014).

Fremdriftsplan: Årlige kampanjer for å rette ekstra oppmerksomhet mot noen spesielt viktige områder i kampen mot mobbing. Digital mobbing er det første området som er valgt ut (2011). Mer informasjon finnes på Kunnskapsdepartementets nettsider.

Tiltak 19 Utvalgsundersøkelse til elevundersøkelsen.

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet (KD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Dekkes over ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Å få et bedre bilde av hva som ligger bak tallene i elevundersøkelsen på elever som opplever mobbing og diskriminering.

Status: I tildelingsbrevet for 2009 stod det at resultatene fra Elevundersøkelsen skulle følges opp. Resultatene på nasjonalt nivå fra Elevundersøkelsen viser stor stabilitet fra år til år. Det er et behov for å se nærmere på kjennetegn ved skoler som gjennom Elevundersøkelsen over tid har både høy og lav grad av rapportert mobbing og diskriminering.

Resultater: Resultatene fra Elevundersøkelsen er fulgt opp med en utdypende undersøkelse av NIFU (nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning), om mobbing, urettferdig behandling og diskriminering. NIFU Rapport 48/2010 - *Hvis noen forteller om mobbing*.

KDs vurdering av rapporten

Rapporten gir et interessant dypdykk og en fruktbar utdypning av den årlige Elevundersøkelsen med fokus på mobbing og urettferdigbehandling/diskriminering.

En kvalitativ studie som støtter opp om og bidrar til tolkningen av de kvantitative dataene fra Elevundersøkelsen er et verdifullt bidrag for å forstå og tolke resultatene fra Elevundersøkelsen på et nasjonalt nivå. Dette kan også bidra til godt forankrede synspunkter til forbedringer av selve testkvaliteten på Elevundersøkelsen. Funnene fra den kvalitative delen støtter for en stor del opp under funnene fra den kvantitative delen. Det er imidlertid en del forhold ved omgivelsene/lokalmiljøet som ikke har vært mulig å fange opp i den kvantitative delen som trekkes fram i den kvalitative delen. For eksempel befinner de tre skolene med relativt høy mobbeandel seg alle i relativt tette lokalsamfunn, hvor de konfliktene som oppstår på skolen kan eskalere utenfor skoletid, eventuelt at konflikter utenfra spilles ut på skolen.

NIFU mener at en gjennomgang av forholdet mellom begrepene mobbing og diskriminering/urettferdig behandling bør foretas for å vurdere om spørsmålene om diskriminering bør tas ut av Elevundersøkelsen. De mener analysene tyder på at svarene på disse spørsmålene har liten analytisk verdi fordi de ikke måler noe annet enn det som allerede måles ved spørsmålene som allerede er der. Dette bør det ses nærmere på. NIFU mener også det burde være lagt inn spørsmål som kartlegger hva mobbingen elevene opplever består i.

Studien er ingen effektstudie av programmene mot problemadferd og for bedre læringsmiljø. Funnene i studien kan ikke brukes for å vurdere programmenes effekt. Forskerne har ikke funnet sammenheng mellom bruk av programmer mot problemadferd og for et bedre læringsmiljø og forekomst av mobbing, med unntak av at de skolene som bruker Olweus ser ut til å ha en svakt mindre andel mobbing, mens de som bruker PALS og Zero ser ut til å ha en svakt større andel mobbing. Det er viktig å være klar over at en grunn til at det er noe mer mobbing på skoler som bruker programmene kan være at programmene er startet opp nettopp for å redusere et mobbeproblem. Det er imidlertid også noen svakheter i datamaterialet. Vi vet for eksempel ikke om skolene som er registrert som brukere av program faktisk har implementert programmet, og vi har ingen informasjon om kvaliteten på implementeringen av programmet. Selv om det ikke har vært mulig å måle effekt av programmene i denne studien, betyr ikke det at programmene ikke har effekt. (For ytterlig informasjon om undersøkelsene henvises det til NIFUs rapport.)

Fremdriftsplan: Med bakgrunn av blant annet funn fra undersøkelsene (NIFU- rapporten) skal det legges frem forslag til hvordan skolen kan arbeide for å hindre forekomst av mobbing og diskriminering, og hvor man kan konsentrere tiltak for å oppnå best effekt.

Tiltak 20 Veileder for kulturelt mangfold som ressurs

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet (KD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Å utvikle et verktøy for kommunene i arbeidet å benytte kulturelt mangfold som en ressurs. Verktøyet skal også virke forebyggende mot rasisme, diskriminering og fremmedfrykt.

Status: En veileder for hvordan skolen kan benytte seg av kulturelt mangfold som ressurs ble publisert i september 2009. Brosjyren ble utarbeidet av Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO). Brosjyren inneholder informasjon om lover og regelverk, læreplaner, veiledningsmateriell, læringsressurser og kartleggingsverktøy for elever fra språklige minoriteter.

Veilederen er bearbeidet og tilpasset tospråklige barns opplærings situasjon i Norge.

Veilederen svarer på noen spørsmål som foreldre ofte stiller om barnas to- eller flerspråklige utvikling. I tillegg til å være en veileder for foreldre, er brosjyren også ment som en veileder for hvordan personalet i barnehagen og på de første trinnene i grunnskolen kan møte foreldrenes spørsmål og refleksjoner rundt barnas tospråklige utvikling.

Resultater:

Veilederen er formidlet og distribuert til aktuelle aktører.

Tiltak 21 Rekruttering til samisk høyere utdanning

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet (KD).

Budsjett: Dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Å øke interessen for samisk lærerutdanning eller samisk som fag i norsk lærerutdanning.

Status: Nasjonal rekrutteringsstrategi for samisk høyere utdanning (2011-2014) er vedtatt. Departementet har bevilget kr. 1.500 000,- til oppfølging og tiltak i 2011. Det vil utvikles årlige tiltaksplaner for å understøtte strategien. Departementet vil i dialog med Sametinget og relevante institusjoner snarlig avgjøre bruken av midlene for 2011.

Fremdriftsplan: Tiltak vil iverksettes etter samarbeidsmøter med relevante aktører.

Tiltak 22 Kampanje for økt rekruttering av lærere med innvandrerbakgrunn til den ordinære lærerutdanningen.

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet (KD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Blant annet å øke rekrutteringen av lærere med minoritetsbakgrunn.

Status: Kunnskapsdepartementet har gjennomført en rekrutteringskampanje rettet mot potensielle søkere til lærerutdanningene med virkning fra og med studieopptak våren 2009. I lærerrekrutteringskampanjen Gnist, er et av fokusområdene minoritets elever, og deler av kampanjen vil bli rettet mot denne gruppen.

Resultater: Så langt er det ikke målt i hvilken grad kampanjen har lyktes med å rekruttere flere lærerstudenter med minoritetsbakgrunn. Det er trolig at økt (målbar) status for læreryrket gjør det mer attraktivt for unge med minoritetsbakgrunn å søke seg til en lærerutdanning.

Fremdriftsplan: I neste treårsperiode for kampanjen (2012-2014) vil det bli satset ytterligere på å øke rekrutteringen av lærerstudenter med minoritetsbakgrunn.

Tiltak 23 Wergelandsenteret

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet (KD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Dekkes over KDs ordinære budsjettrammer.

Målsetting: Wergelandsenteret er et senter for opplæring til interkulturell forståelse, menneskerettigheter og demokratisk medborgerskap. Wergelandsenteret tilbyr etter- og videreutdanning og støtte for lærere og lærerutdannere om interkulturell forståelse, menneskerettigheter og demokratisk medborgerskap.

Status: Senteret ble åpnet i 2008 og ligger på Bislett i Oslo, men skal etter hvert samlokaliseres med Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter i Villa Grande på Bygdøy i Oslo.

Resultat: 2009 var første driftsår. Senteret er et resultat av samarbeid mellom Norge og Europarådet. Det skal være åpent for alle Europarådets medlemsland. I 2010 er det lagt ned mye arbeid i å utvikle senterets nettressurser, for på den måten å gjøre senterets arbeid tilgjengelig for et bredt publikum. Senteret startet også et arbeid med utvikling av sommerskole i samarbeid med det polske utdanningsdepartementet og Polsk senter for utdanning og utvikling. Sommerskolen ble for første gang gjennomført sommeren 2010, og skal etter planen finne sted også i 2011. Hovedtemaet er *Democracy at School*.

Kapittel 8 Arbeidsliv

Samarbeid mellom Regjeringen og Arbeidsgiverforeningen Spekter, HSH (hovedorganisasjonen for handel og tjenester), **KS** (Kommunenes arbeidsgiver-, interesse- og medlemsorganisasjon), **NHO** (Næringslivets Hovedorganisasjon), **Akademikerne** (Arbeidstagerorganisasjon for langtidsutdannede), **LO** (Landsorganisasjonen), **YS** (Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund) og **Unio** (Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede).

Tidligere Barne- og likestillingsminister Anniken Huitfeldt inviterte de 8 hovedorganisasjonene i arbeidslivet til et samarbeid om Handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering 2009-2012 på et møte den 25. september 2008. I etterkant av møtet ble det nedsatt to arbeidsgrupper for oppfølging av samarbeidet.

Arbeidsgruppe 1: utvikling av mål og indikatorer for å fremme likestilling og hindre diskriminering i arbeidslivet.

Arbeidsgruppe 2: utarbeidelse av en veileder for aktivitets- og rapporteringsplikten.

Samarbeidet resulterte i en avtale om felles mål og felles tiltak for å fremme likestilling og forebygge etnisk diskriminering i arbeidslivet i handlingsplanperioden. Avtalen om samarbeid mellom regjeringen og partene i arbeidslivet inngår som en del av planen, jf. s. 27 – 28 i handlingsplanen.

Hovedmål for samarbeidet er å:

- Bidra til et inkluderende arbeidsmiljø og like karrieremuligheter uavhengig av etnisk bakgrunn.
- Bidra til å øke kunnskapen om diskriminering i arbeidslivet og i offentlig tjenesteyting.
- Bidra til å øke andelen ansatte med minoritetsbakgrunn.
- Bidra til å øke andelen tillitsvalgte med minoritetsbakgrunn.

En intensiv møterekke i de to arbeidsgruppene ble avholdt høsten 2008 og våren 2009. Etter at handlingsplanen ble lagt frem i april 2009 er en partsammensatt arbeidsgruppe videreført. Arbeidsgruppen skal følge opp avtalen mellom regjeringen og partene i arbeidslivet. Høsten 2009 er det gjennomført 2 møter i den partsammensatte arbeidsgruppen. I 2010 ble det gjennomført 3 møter, blant annet knyttet til tiltak 25 Pilotprosjekt for aktører som er omfattet av aktivitets- og rapporteringsplikten og tiltak 26 Holdnings- og erfaringsundersøkelse blant arbeidsgivere og tillitsvalgte.

Partene i arbeidslivet er også representert i referansegrupper for forsknings- og utviklingstiltak.

Tiltak 24 Veileder til aktivitets- og rapporteringsplikten

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) i samarbeid med partene i arbeidslivet og Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO).

Budsjett: Omlag kr. 250.000,- er brukt over BLDs budsjett i 2009 til utarbeidelse, trykking og utsendelse av veileder. Partene har dekket egne utgifter til distribusjon av veileder m.m.

Målsetting: Tiltaket skal bidra til å støtte opp om felles mål for partssamarbeidet. I tillegg skal det bidra til god implementering av aktivitets- og rapporteringspliktene i diskrimineringsloven, diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og i likestillingsloven.

Status: En veileder for arbeidslivet i aktivitets- og rapporteringsplikten ble utarbeidet våren 2009 av partene i arbeidslivet, BLD og LDO. Veilederen ble lansert på et frokostseminar den 20. mai 2009.

Veilederen er distribuert til alle departementer med underliggende etater, til fylkesmannsembeter, til alle kommuner og til alle private virksomheter med mer enn 50 ansatte. Veilederen er delt ut på konferanser/seminarer i regi av LDO og av partene i arbeidslivet. Sistnevnte har også distribuert veilederen til sine distriktskontorer eller fagforbund. Offentlige institusjoner kan bestille veilederen fra Departementenes servicesenter. E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no, Publikasjonskode: Q- 1153 B. Veilederen finnes også på hjemmesidene til partene i arbeidslivet eller kan lastes ned fra BLDs hjemmeside: http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/veiledninger_brosjyrer/2009/ny-veileder-for-a-fremme-likestilling-og.html?id=562842.

Partene i arbeidslivet har avholdt kurs i diskrimineringsrett for sine medlemmer i 2009 og i 2010. Det kan eksempelvis vises til at diskrimineringsrett var tema på KS årlige arbeidsrettskurs i 2009 med deltakere fra hele landet. Videre var diskrimineringsrett tema på KS regionale samlinger for kommuner i henholdsvis Buskerud, Telemark og vestfold og Nord Trøndelag. HSH har i 2010 gjennomført flere kurs i arbeidsrett hvor likebehandling og antidiskriminering har vært et av de sentrale tema. HSH har i tillegg tilbudt et eget medlemskurs i likestillings- og antidiskrimineringsrett. Kurset har dessverre blitt avlyst gjentatte ganger på grunn av få påmeldte. På bakgrunn av dette var ikke kurset med i kurskatalogen høsten 2010.

Temaet er også oppe i tilknytning til redaksjonelt stoff i fagblader til organisasjonene. HSH legger hver uke ut fagartikler innenfor arbeidsrett. I 2010 er det skrevet fire artikler som faller inn under tema likebehandling i arbeidslivet.

Det vises også til at LDO i 2009 gjennomførte en bevisstgjøringskampanje *Mangfold på ordentlig!* i landets 5 største byer om aktivitets- og rapporteringsplikten med støtte fra EUs program for sysselsetting og sosial solidaritet (Progress 2007 -2013) og fra BLD. Kampanjen ble videreført i 2010 under navnet *Mangfold i arbeidslivet – utfordringer og muligheter!* BLD har bidratt med 20 % av kostnadene dvs. kr. 600 000 i 2009, og kr. 236 800 i 2010. For 2011 vil LDO tildeles ressurser over samme ordning for et prosjekt om likeverdige offentlige tjenester.

Videre vises det til at LDO har utarbeidet en Håndbok for arbeidslivet, Likestilling og mangfold – tips og sjekklister for arbeidsplassen. Denne kan lastes ned fra ombudets hjemmesider: <http://www.ldo.no/>

Resultater: jf. ovenfor.

Fremdriftsplan: BLD vil i samarbeid med partene i arbeidslivet i 2011 vurdere behovet for ytterligere opplæringstiltak for å sikre en god implementering av aktivitets- og rapporteringsplikten.

Tiltak 25 Pilotprosjekt for aktører som er omfattet av aktivitets- og rapporteringsplikten

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) i samarbeid med partene i arbeidslivet og Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO).

Budsjett: Kr.1,7 mill. ble lyst ut i 2010 over BLDs budsjett. Samme beløp lyses ut i 2011.

Målsetting: BLD ønsker i samarbeid med partene i arbeidslivet og LDO å stimulere til økt innsats i arbeidslivet for å fremme likestilling på grunn av kjønn, etnisitet og nedsatt funksjonsevne gjennom utlysning av prosjektmidler. Tiltaket skal bidra til god oppfyllelse av aktivitets- og rapporteringsplikten. Det kan søkes om midler til tiltak som utvikler rutiner/verktøy for:

- Å analysere likestillingssituasjonen i virksomheten.
- Systemer for opplæring og veiledning om likestilling og aktivitets- og rapporteringspliktene.
- Rapportering på og forankring av likestillingsarbeidet.
- Utvikling av modeller for samarbeid med ulike aktører.
- Opplæring og veiledning om likestilling og aktivitets- og rapporteringspliktene.
- Konkrete likestillingstiltak og planmessig likestillingsarbeid, inkludert handlingsplaner.

Private arbeidsgivere, offentlige arbeidsgivere (kommuner, fylkeskommuner og statlige etater), stiftelser som arbeider for å fremme likestilling i arbeidslivet og i offentlig tjenesteyting og arbeidslivets organisasjoner kan søke om midler.

Status: 8 søknader ble innvilget i 2010. Disse inkluderte private og offentlige virksomheter, og stiftelser/organisasjoner. Midlene må benyttes i løpet av det året de innvilges.

Resultater: Foreligger ikke ennå. Tilskuddsmottakerne må skrive en rapport som oppsummerer erfaringene med aktivitetene det er gitt tilskudd til i 2010 innen 1. mars 2011.

Fremdriftsplan: Prosjektmidler for 2011 er lyst ut på hjemmesidene til BLD, partene i arbeidslivet, LDO og de regionale sentre for mangfold og likestilling. Resultater fra tiltakene vil sannsynligvis publiseres i et samlet hefte i 2012.

Tiltak 26 Holdnings- og erfaringsundersøkelse blant arbeidsgivere og tillitsvalgte

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) i samarbeid med partene i arbeidslivet.

Budsjett: Kr.1,3 mill. er bevilget til undersøkelsen fordelt på BLDs budsjett for 2009 og 2010.

Målsetting: Formålet med holdnings- og erfaringsundersøkelsen er å få et bedre grunnlag for å vurdere behovet for tiltak for å fremme mangfold og likestilling i arbeidslivet. Følgende problemstillinger skulle belyses i undersøkelsen:

- Arbeidsgiveres og tillitsvalgtes holdninger til og erfaringer med mangfold på alle nivåer i virksomhetene når det gjelder kjønn, alder, seksuell orientering, nedsatt funksjonsevne og etnisitet, men med hovedvekt på holdninger til og erfaringer med etnisk mangfold og likestilling. Aktuelle tema som kan inngå er rekruttering, karriere- og utviklingsmuligheter og arbeidsmiljø.
- Arbeidsgiveres og tillitsvalgtes holdninger til tiltak og erfaringer med tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering på ulike grunnlag, med hovedvekt på tiltak for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering. Dette kan f. eks. dreie seg om rekrutteringstiltak, opplæringstiltak, arbeidsmiljøtiltak, mangfoldstrategier, lederforankring mv.
- Arbeidsgiveres kjennskap til aktivitets- og rapporteringspliktene i diskrimineringslovgivningen, og arbeidsgiveres behov for råd og veiledning for å fremme likestilling og mangfold i arbeidslivet.

Status: Etter en anbudskonkurranse inngikk BLD høsten 2009 kontrakt med Fafo (Forskningssstiftelse for arbeidsliv- og velferdsforskning og for anvendte internasjonale studier) om oppdraget med å gjennomføre en slik undersøkelse. BLD, partene i arbeidslivet og LDO deltok i referansegruppen for prosjektet.

Resultater: Fafo avga i november 2010 rapporten *Mangfold og likestilling i arbeidslivet. Holdninger og erfaringer blant arbeidsgivere og tillitsvalgte*. Rapporten ble presentert på Fafo-frokost 8. desember 2010, med innlegg fra statssekretær Kirsti Bergstø, BLD, i tillegg til representanter for HSH, KS, LO og forskningssstiftelsen selv. Rapporten kan bestilles hos Fafo; www.fafo.no

Fremdriftsplan: Gjennomført.

Tiltak 27 Kartlegging av andel innvandrere sysselsatt i statlig, kommunal og privat sektor

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet i samarbeid med Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.

Budsjett: I 2009 ble det avsatt totalt kr 450.000,- til Statistisk sentralbyrå til gjennomføring av prosjektet.

Målsetting: Statistisk sentralbyrå (SSB) skal gjennomføre en kartlegging av andel innvandrere sysselsatt i statlig, kommunal/fylkeskommunal og privat sektor etter kjønn, næring, yrke og region. Intensjonen er at SSB på bakgrunn av dette skal lage en løpende statistikk som gjør at virksomheter kan finne ut hvor mange innvandrere som er sysselsatt i deres næring og relatere dette til andelen innvandrere som bor i egen region (kommune/fylket/landet). På denne måten vil bedriftene lettere kunne sette seg mål for rekruttering og evaluere situasjonen.

Status: SSB har utviklet et statistikkgrunnlag som kan brukes til å beskrive utviklingen i andelen innvandrere blant ansatte i bedrifter i statlig, kommunal/fylkeskommunal og privat sektor etter kjønn, landbakgrunn, næring og region.

Resultater: Rapporten "Utvikling av statistikk over innvandrerandeler i bedrifter". Rapporten er publisert på SSBs hjemmesider: http://www.ssb.no/emner/06/01/notat_201111/

Fremdriftsplan: SSB vil benytte statistikkgrunnlaget til å utarbeide en analyserapport høsten 2011. Rapporten vil ha tall for november 2010 og inneholde tabeller og kommentarer.

Tiltak 28 Kurs i diskrimineringsjuss

Ansvarlig: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD).

Budsjett: Ikke spesifisert.

Målsetting: Hensikten er å gi virksomhetene opplæring i gjeldende lovverk om antidiskriminering i arbeidslivet. Bruken av lovverket blir belyst med praktiske eksempler.

Status: Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) gjennomførte i samarbeid med Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) ett kurs i diskrimineringsjuss i 2010.

Resultater: Kurset hadde 20 påmeldte og ble gjennomført med svært gode evalueringer.

Fremdriftsplan: Gjennomført.

Tiltak 29 Program i mangfoldsledelse

Ansvarlig: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD).

Budsjett: Ikke spesifisert.

Målsetting: Det overordnede målet for et slikt program er å bidra til realiseringen av Regjeringens mål om mangfold i statlig sektor og gjøre mangfold til en integrert del av personalpolitikken og organisasjonsutviklingen i statlige virksomheter.

Status: Gjennomført. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) gjennomførte i 2010 lederkurs i Mangfoldsledelse, kalt Kulturell intelligens. Kurset hadde 20 påmeldte og ble gjennomført med svært gode evalueringer. I tillegg er det laget handbok i Kulturell intelligens som en skriftliggjøring, fordypning og formidling til et bredere publikum av tema på kurset.

Resultater: Det ble utviklet en mal for slike kurs som kan gjennomføres flere ganger om ønskelig med betydelig mindre kostnader. Direktoratet for forvaltning og IKT har utarbeidet nettkurs i mangfoldsledelse for Mangfoldsportalen. Her kan du lære mer om hva mangfoldsledelse kan bety for virksomheten din, og dilemmaer synliggjøres for videre refleksjon.

Fremdriftsplan: Gjennomført.

Tiltak 30 Medarbeiderundersøkelser i staten

Ansvarlig: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD).

Budsjett: Ikke spesifisert.

Målsetting: Tema for medarbeiderundersøkelser er statsansattes vurderinger av ulike sider ved arbeidssituasjonen som jobbinnhold, forhold til ledelse, kompetanseutvikling, arbeidsmiljø, lønns- og ansettelsesvilkår med mer. Spørsmål om mangfold og fleksibilitet inngår i slike undersøkelser. Spørsmål om opplevd diskriminering vil bli vurdert innarbeidet i forbindelse med fremtidige medarbeiderundersøkelser.

Status: Medarbeiderundersøkelse i staten 2010 er gjennomført.

Resultater: Sluttrapport foreligger på Difis nettsider (Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) rapport 2010:15).

Fremdriftsplan: Gjennomført.

Tiltak 31 Medarbeiderundersøkelser i kommuner

Ansvarlig: Kommunenes arbeidsgiver-, interesse- og medlemsorganisasjon (KS).

Budsjett: Ikke spesifisert.

Målsetting: Å få kunnskap om medarbeidertilfredshet og bl.a. diskriminering i arbeidsmiljø. KS vil i samarbeid med kommunesektoren utvikle nye indikatorer til bruk i undersøkelsene på mangfold og etnisk diskriminering.

Generelt om undersøkelsene på www.bedrekommune.no

Undersøkelsene på bedrekommune er standardiserte undersøkelser som brukes av over 300 kommuner årlig. Undersøkelsene offentliggjøres på portalen når et rapporteringsår er over; rundt 15. januar hvert år. Kommunene kan sammenlikne seg med seg selv og med andre kommuner over tid.

For at resultatene skal kunne sammenliknes over tid, er det viktig at undersøkelsene er konsistente og ikke endres for ofte. KS har derfor bestemt at revisjon av den enkelte undersøkelse gjøres ca hvert 3. år.

Det er nå 20 undersøkelser tilgjengelig for kommunene på bedrekommune, inklusive medarbeiderundersøkelse og innbyggerundersøkelse.

Status: I samarbeid med medlemmene er det utarbeidet tre indikatorer som dreier seg om hvorvidt arbeidsmiljøet på arbeidsplassen er uten mobbing, om arbeidsplassen er integrerende når det gjelder kjønn, etnisk tilhørighet, religion, og om det er lagt til rette for at den enkelte medarbeider kan melde fra om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. I 2010 var det 108 kommuner som gjennomførte medarbeiderundersøkelsen på bedrekommune og over 79.000 svar ble registrert.

Resultater: Snitt skår for de tre indikatorene er 4,7 på en skala fra 1-6 hvor 6 viser høyest tilfredshet.

På enkeltspørsmål om din arbeidsplass er integrerende når det gjelder kjønn, etnisk tilhørighet, religion osv. er skår for snitt land 4,9. Dette viser at det står bra til på dette området hos de kommunene som har gjennomført KS' medarbeiderundersøkelse. Det er ingen endringer i resultatene fra 2009 til 2010 på disse spørsmålene.

Det er gjort endringer i formuleringene på to av spørsmålene for å tydeliggjøre spørsmålene og unngå misforståelser i undersøkelsen for 2011.

Fremdriftsplan: Tiltaket er gjennomført. Medarbeiderundersøkelsen vil sannsynligvis bli revidert på nytt i 2012, og dette tema med tilhørende spørsmål vil bli vurdert på nytt.

Tiltak 32 Øke andelen personer med minoritetsbakgrunn til styrene i offentlig eide foretak

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Målsetting: En tverrdepartemental arbeidsgruppe vil se på muligheten for å øke andelen personer med minoritetsbakgrunn til styrene i offentlig eide foretak gjennom ikke-rettslige virkemidler. Arbeidet skal relateres til oppfølgingen av aktivitets- og rapporteringsplikten i diskrimineringsloven.

Status: Under planlegging.

Resultater: Den tverrdepartementale arbeidsgruppen er opprettet og utredningen av virkemidler er i gang.

BLD har i 2010 innhentet oppdatert statistikk fra Statistisk sentralbyrå (SSB) fordelt på innvandrerbakgrunn og kjønn. Statistikken viser at andelen personer med innvandrerbakgrunn i styrene er svært lave, særlig gjelder dette innvandrere fra Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS. Økningen de siste årene har vært liten. Det er en større andel menn enn kvinner med innvandrerbakgrunn i styrene.

Andelen innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, etter rolletype, sektor og organisasjonsform i prosent i 2004 og 2010:

Privat

2004	Leder	Medlem	Nestleder	I alt
AS	4,0	3,1	3,4	3,5
ASA	3,2	3,1	1,0	3,0

2010				
AS	4,4	3,3	3,8	3,8
ASA	2,3	4,0	6,0	3,8

680, Kommunalt eid

2004	Leder	Medlem	Nestleder	I alt
AS	1,1	0,9	1,4	1,0
ASA	100,0 (1 person)	0,0	-	33,3 (1 av 3 personer)
2010				
AS	1,4	1,4	1,1	1,3
ASA	0,0	0,0	0,0	0,0

630, Statlig eid

2004	Leder	Medlem	Nestleder	I alt
AS	1,7	3,2	1,3	2,8
ASA	0,0	0,0	0,0	0,0
2010				
AS	2,9	6,6	0,8	5,4
ASA	0,0	5,9	0,0	4,8

Til sammenligning: Andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre av totalbefolkningen		
	2004	2010
Innvandrere	289 104	459 346
Norskfødte med innvandrerforeldre	59 836	92 967
	348 940	552 313
Totalbefolkning	4 577 457	4 858 199
Andel	7,6	11,4

Kilde: SSB.

Fremdriftsplan: Det arbeides videre med tiltaket i handlingsplanperioden.

Tiltak 33 Mentorprogram for kvinner med minoritetsbakgrunn

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: BLD har i 2009 innvilget til sammen kr. 950.000 til mentorprogram for etniske minoriteter, henholdsvis til HSH Womentor (kvinner) og til NHO Global Future (kvinner og menn).

Målsetting:

- At flere kvinner med minoritetsbakgrunn blir sett og verdsatt i arbeidslivet.

- Hjelp kvinnene fram i arbeidslivet ved å gi dem en sparringspartner og en rollemodell, som blant annet kan gi råd i forbindelse med viktige valg i yrkeskarrieren (HSH Womentor).
- Øke bedrifiers tilgang på høyt kvalifisert arbeidskraft og kompetanse, og mobilisere kompetente personer med minoritetsbakgrunn til sentrale stillinger og styreverv (NHO Global Future).
- Innhente mer kunnskap om effekten av ulike mentorordninger, blant annet fra prisbelønte danske KVINFOs mentornettverk (BLD).
- Opprinnelig målsetning var også å invitere til et større møte med erfaringsutveksling i forhold eksisterende mentorordninger (BLD).
- Det skulle også vurderes nærmere hvordan mentorprogram for minoritetskvinner kan utvides til å omfatte kvinner med ulike utdanningsløp (BLD).

Status: BLD har i 2009 innvilget HSH kr. 350.000 til en utvidelse av deres program HSH Womentor. Programmet har tidligere begrenset seg til Østlandsområdet, men utvides nå til Bergensområdet. Programmet har en varighet på ca. halvannet år. Det ble gjennomført en kick-off i november 2009 der de 10 nye mentorene i Oslo ble presentert. Mentorene innbefatter kvinnelige ledere innenfor både det private næringsliv, organisasjoner og statlige virksomheter.

BLD har i 2009 innvilget kr. 600.000 til NHOs prosjekt Global Future i Telemark, Trøndelag og Agder. Programmene har en tidsramme på tre år. BLDs bevilgning gikk til oppstart av programmene i Telemark og Trøndelag i desember 2009, samt til oppstarten av det nye programmet i Agder, som er basert på et tidligere pilotprosjekt.

Møte om erfaringsutveksling har ikke blitt gjennomført i BLDs regi da Likestillingssenteret gjennomførte tilsvarende møte i september 2009. BLD var til stede her. Disse erfaringsutvekslingsmøtene for aktører som er involvert i ulike mentorprogrammer vil gjennomføres regelmessig.

Med støtte fra BLD utarbeidet Likestillingssenteret i 2010 en kartlegging av mentorordninger i arbeidslivet knyttet til kjønn, etnisitet og nedsatt funksjonsevne, samt en veileder for mentorer. Disse kan lastes ned her: <http://www.likestillingssenteret.no/>.

Departementet har også deltatt på Kvinfo konferanse "*Mentoring and networking. Women building trust and social capital in our cities*", som fant sted i København 20. -21. november 2009.

Resultater: Per 1. januar 2010 hadde Global Future i Trøndelag samlet 30 deltagere fra 23 land, og Telemark 24 deltagere fra 18 land. Mentorene representerer en bredde i norsk næringsliv og offentlig sektor. I Agder var det etablert samarbeid med 13 partnerskaps - bedrifter.

Likestillingssenteret kartla til sammen 10 mentorordninger (ikke bedriftsinterne og mentorordninger i høyskoler og universiteter). Kartleggingen viser at mange mentorordninger har utfordringer knyttet til finansiering, og at de er avhengige av stor grad av frivillig innsats.

Ytterligere resultater foreligger når prosjektene er fullført.

Fremdriftsplan: Sluttrapport fra prosjektene HSH Womentor og NHO Global Future vil bli utarbeidet. På bakgrunn av de samlede erfaringene vil BLD vurdere nærmere nytteverdien og

effekten av slike ordninger, og se på eventuell videreføring av departementets engasjement eller støtte til mentorprogrammer.

Kapittel 9 Offentlige tjenester

Tolk i offentlig tjenesteyting

Tiltak 34 Kartlegge bruk av tolk i tjenesteytingen

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet.

Budsjett: Tre FOU-prosjekter kommer innenfor rammen av dette tiltaket.

Budsjettrammen på de ulike prosjektene:

- Undersøkelse om bruk av tolk i straffesakskjeden: 156.250 kr.
- Undersøkelse om bruk av tolk i grunnskolen i Oslo: 300.000 kr.
- Undersøkelse om bruk av tolk i NAV: 350.000 kr.

Målsetting: Skaffe gode indikatorer på tilstand når det gjelder bruk av tolk i offentlig sektor, øke bevisstheten blant tolkebrukere, og gi et tverrfaglig fundert utgangspunkt for igangsetting av tiltak i de ulike etatene.

Status: IMDi-rapport 6-2009 Bruk av tolk i straffesakskjeden foreligger og kan leses på IMDis nettsider, www.imdi.no. Undersøkelsen om bruk av tolk i grunnskolen i Oslo ble avgrenset til grunnskolene i Oslo og gjennomført i samarbeid med Utdanningsetaten i Oslo kommune. Samtlige grunnskoler i Oslo mottok en forespørsel om å delta. Undersøkelse om bruk av tolk i NAV er gjennomført i samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet og er en landsdekkende kartlegging. Målgruppen er ansatte i NAV Lokalt, NAV Fylke, NAV Internasjonalt, NAV INTRO, NAV Arbeidsrådgivning, NAV Arbeidslivssenter og NAV Hjelpemiddelsentral. Undersøkelsen ble sendt ut til et tilfeldig utvalg på 40 % fra målgruppen, tilsvarende 5398 ansatte Fokusgrupper gjennomføres i Tromsø, Oslo og Bergen.

Resultater: Rapporten Bruk av tolk i straffesakskjeden er tilgjengelig i papir og elektronisk utgave. Rapporten avdekket blant annet følgende: En tredjedel av respondentene bruker tolk i alle tilfeller der det er behov. Bruk av tolk ved behov er størst innenfor domstolene og minst innenfor kriminalomsorgen. En fjerdedel av respondentene har rutiner for å sjekke tolkens kvalifikasjoner. Domstolene har i større grad et rutinemessig forhold til bestilling og bruk av tolk, men også her svarer to tredjedeler at de ikke har faste rutiner for å sjekke tolkens kvalifikasjoner. Resultater fra undersøkelsen er blant annet presentert i Agder og Gulating lagmannsrett, i startkurs for nyutnevnte dommere, i etatslederseminar i Kriminalomsorgen samt i heldagsseminar om bruk av tolk for domstolene. Domstoladministrasjonen har i november 2010 gitt nasjonale anbefalinger om bruk av tolk i domstolene der rutiner for å sjekke tolkenes kvalifikasjoner inngår som en sentral del.

Undersøkelsen om bruk av tolk i grunnskolen i Oslo har hatt lav oppslutning. Resultater fra spørreundersøkelsen og fokusgrupper angir allikevel relevante problemstillinger som at elever benyttes som tolk i skolens møte med foreldre.

Undersøkelsen om bruk av tolk i NAV fikk en svarprosent på 67 %, som indikerer en stor interesse for temaet. Foreløpige resultater fra spørreundersøkelsen avdekker blant annet at

færre enn halvparten av NAV-ansatte bruker tolk når det er behov for det. Fokusgruppe-deltagere etterspør klarere retningslinjer/rutiner, opplæring i kommunikasjon via tolk, og en ledelse med fokus på viktigheten av bruk av kvalifisert tolk.

Fremdriftsplan: Undersøkelse om bruk av tolk i grunnskolen i Oslo: rapporten (med tittel: 'mora mi forstår ikke når lærerne snakker' - vil foreligge 1. halvår 2011.
Undersøkelse om bruk av tolk i NAV: Rapport vil foreligge 1.halvår 2011.

Tiltak 35 Bedre bruken av kvalifisert tolk i offentlig sektor

Ansvarlig departement: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet og Justis- og politidepartementet.

Budsjett: Ikke spesifisert.

Målsetting: Å bedre bruken av kvalifisert tolk i offentlig sektor gjennom å vurdere å innføre felles og sektorvise retningslinjer for bruk av kvalifisert tolk i offentlig tjenesteyting.

Status: Rapporten "Bedre forvaltningspraksis for bruk og bestilling av tolk" fra en tverretattlig arbeidsgruppe ledet av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet ble oversendt departementet 15. august 2009. Rapporten inneholdt blant annet forslag til felles overordnede retningslinjer for bruk av tolk i offentlig sektor og prinsipper for implementering av retningslinjene i de ulike sektorene. Rapporten ble sendt på høring til berørte departementer med høringsfrist 15. februar 2010. Det ble også avholdt et interdepartementalt møte om rapporten og oppfølgingen av denne den 19. januar 2010.

Domstoladministrasjonen har i november 2010 gitt nasjonale anbefalinger om bruk av tolk i domstolene. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har igangsatt arbeid med retningslinjer for bruk av tolk ved barnevernsinstitusjoner og omsorgssentra. Helsedirektoratet har igangsatt arbeid med veileder for bruk av tolk i helse- og omsorgstjenestene, og i Utlendingsdirektoratet er det igangsatt arbeid med rundskriv for bruk av tolk i utlendingssaker.

Resultater: Retningslinjene er under utarbeidelse i flere sektorer, men ennå ikke ferdigstilt.

Fremdriftsplan: Tilråkningene i rapporten og høringsuttalelsene er nå til vurdering og oppfølging i departementet.

Brukerundersøkelser i statlig og kommunal sektor

Tiltak 36 Veileder for brukerundersøkelser når innvandrere er brukere

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD).

Budsjett: Total kostnad for prosjektet er kr. 1 864 906,-.

Målsetting: Utvikle en veileder for brukerundersøkelser i offentlig forvaltning som i større grad skal bidra til å fange opp minoritetsbefolkningens erfaringer. Det skal foreligge både i papirutgave og i elektronisk form.

Status: Kunnskapsrapporten: ”Datafangst når minoritetsbefolkningen er målgruppe” forelå i mai 2009. Rapporten oppsummerer og systematiserer erfaringer fra brukertilfredshetsstudier og andre relevante studier av etniske minoritetsbefolkninger med bakgrunn i norsk og internasjonal litteratur. Rapporten kan lastes ned fra IMDi sine hjemmesider www.imdi.no ”Veileder i brukerundersøkelser når innvandrere er brukere” ble lansert på Fafo-frokost i september 2010 og foreligger i både papirutgave og elektronisk versjon på <http://www.imdi.no/no/brukerundersokelser>. Fafo/SSB gjennomførte brukertester av den elektroniske versjonen i tre omganger for å sikre best mulig brukervennlighet. I oktober ble det første kurset i bruk av veilederen avviklet, med 35 deltakere fra kommuner og statlige instanser. I løpet av høsten 2010 er veilederen presentert i ulike fora, deriblant på en nasjonal konferanse i Bergen med 250 deltakere.

Resultater: Kunnskapsrapporten ”Datafangst når minoritetsbefolkningen er målgruppe” foreligger. Veilederen foreligger i papirutgave og i elektronisk versjon på www.imdi.no. Papirutgaven formidles bredt til kommuner og statlige instanser. Difi og KS har lagt ut lenke til den elektroniske versjonen på sine nettsider. I BLDs veileder til utredningsinstruksen, ”Konsekvenser for likestilling”, er det vist til ”Veileder i brukerundersøkelser når innvandrere er brukere” under punkt 7 Relevante henvisninger.

Fremdriftsplan: Fafo/SSB skal gjennomføre 4 opplæringskurs i bruk av veilederen 2011-12. Etter evaluering og tilbakemeldinger fra det første kurset blir det gjort en del endringer i kursopplegget for å treffe målgruppen best mulig.

Tiltak 37 Ny nasjonal innbyggerundersøkelse

Ansvarlig: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD).

Budsjett: Ikke spesifisert.

Målsetting: Målet er å sikre at man ved en ny nasjonal innbyggerundersøkelse også møter innvandreres behov og kunnskaper. Undersøkelsen berører en rekke forskjellige tjenestoområder som oppvekst, utdanning, helse- og omsorg, inkludering i fellesskapet, trygghet, sikkerhet, støtte, økonomi, transport og samferdsel.

Status: Gjennomført. Innbyggerundersøkelsen er en utvalgs- og brukerundersøkelse om norsk forvaltning. Første og andre del av undersøkelsen er gjennomført. Rapporten er presentert og ligger på Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) hjemmeside.

Resultater: Jf. ovenfor.

Fremdriftsplan: Innbyggerundersøkelsen skal gjennomføres annet hvert år.

Tiltak 38 Brukerundersøkelser i kommuner

Ansvarlig: Kommunenes arbeidsgiver-, interesse- og medlemsorganisasjon (KS).

Budsjett: Ikke spesifisert.

Målsetting: Å kartlegge kvaliteten innen ulike tjenestoområder og måle brukernes tilfredshet. KS vil i samarbeid med kommunesektoren utvikle nye indikatorer til bruk i undersøkelsene på mangfold og diskriminering.

Status: Det er utviklet indikatorer om mangfold og etnisk diskriminering i brukerundersøkelser for de fleste av kommunens tjenesteområder. Undersøkelsene sier noe om hva brukere, foresatte og pårørende mener om kvaliteten på tjenesten. Alle undersøkelsene er bygget opp etter en kvalitetsmodell med kartlegging av tre kvalitetsområder: Resultatkvalitet, prosesskvalitet og strukturkvalitet. Kvalitetsområdene er inndelt i kvalitetsdimensjoner. Det er utviklet indikatorer under hvert av disse områdene.

Brukerundersøkelsene har bakgrunnsvariabler som avdekker alder, kjønn og etnisk opprinnelse hos respondentene, og det er utarbeidet indikatorer som omhandler om brukeren i møte med de som utøver tjenesten opplever å bli møtt med respekt/respektfull behandling. Bakgrunnsvariablene har bidratt til å kunne avdekke om det f.eks. har vært forskjeller i oppfatningen av kvaliteten på kommunale tjenester ut fra etnisk opprinnelse. Etter pålegg fra Datatilsynet høsten 2010 ble bakgrunnsvariablene vedrørende etnisk opprinnelse fjernet for bedre å ivareta hensynet til respondentenes personvern og anonymitet. KS arbeider videre med hvordan etnisitetsperspektivet kan fanges opp i brukerundersøkelsene samtidig som personvern hensyn ivaretas. Denne undersøkelsen er koordinert med innbyggerundersøkelsen til FAD/Difi.

Nettportalen Bedrekommune gir også kommunene anledning til selv å legge til egne spørsmål til standardundersøkelsene. Noen kommuner benytter seg av dette.

KS har opprettet et Brukerforum som består av representanter fra kommunene og de gir viktige innspill til revidering av eksisterende, og utvikling av nye undersøkelser på Bedrekommune.

Resultater: Svarene fra samtlige brukerundersøkelser viser at skåren er høy på dimensjonen som omhandler respektfull behandling. Imidlertid lanserte høsten 2010 en ny veileder til bruk når kommuner og andre skal gjennomføre brukerundersøkelser når innvandrere er brukere. Denne er lagt ut på Bedrekommune sammen med de andre faglige veiledningene.

KS hadde et innlegg på konferansen "I samme båt" i Bergen i november 2010 om kommunenes bruk av Bedrekommune overfor brukere med innvandrerbakgrunn.

Fremdriftsplan: Tiltaket er gjennomført. Brukerforum vil i tiden framover bli brukt i forhold til vurdering av indikatorer knyttet til å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering ved utvikling av nye undersøkelser og revidering av eksisterende undersøkelser.

Familievern

Tiltak 39 Informasjon om familievernets tilbud

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjettrammer.

Målsetting: Å gjøre familievernets tilbud mer allment kjent. En særlig tilrettelegging av informasjon overfor personer med minoritetsbakgrunn er ett av de fem målene i familievernets kommunikasjonsstrategi 2010 – 2012. Dette har blant annet vært tema på møter med inforrådgiverne og avdelingsdirektørene for familievern tjenesten i regionene. Utfordringene tas videre i regionale planer.

Status: BLD har i tildelingsbrevet til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet for 2010 gitt føringer om at det er særlig behov for å gjøre par og familier med etnisk minoritetsbakgrunn bedre kjent med tilbudet til familievernnet, herunder meklingstilbudet. Bufdir har i 2010 oversatt diverse meklingsmateriell, ulike typer innkallingsbrev, meklingsattest mv. til seks språk (tamilsk, arabisk, urdu, somali, polsk og engelsk). Mange familievernkontor har prioritert faste samarbeidsmøter med innvandrersorganisasjonene, lokale innvandrerråd og med introduksjonssentrene for flyktninger.

Resultater: Foreligger ikke.

Fremdriftsplan: Rapportering på tiltaket vil være tema i styringsdialogen mellom departementet og direktoratet i 2011.

Tiltak 40 Samarbeid med innvandrerråd og asylmottak

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer.

Målsetting: Å styrke dialogen med ulike minoritetsmiljøer, både for å heve kompetansen blant ansatte og for å gjøre familievernets tilbud bedre kjent.

Status: BLD har i tildelingsbrevet til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet for 2011 gitt føringer om at tiltak som er tillagt etaten gjennom Handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering skal følges opp.

Resultater: Foreligger ikke.

Fremdriftsplan: Det tas sikte på at tiltaket igangsettes i 2011. Rapportering på tiltaket vil være tema i styringsdialogen mellom departementet og direktoratet i 2011.

Tiltak 41 Kompetansehevingstiltak i familievernnet

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer.

Målsetting: Sikre at familievernnet har god faglig kompetanse om temaer knyttet til familier med minoritetsbakgrunn og gjøre det mer attraktivt for foreldre å benytte meklingsapparatet i regi av familievernkontorene.

Status: Buifdir har gitt et skoleringstilbud til 11 familievernkontor som har oppdrag opp mot kommunale boliger for mennesker utsatt for æresrelatert vold. Dette er en videreføring av kompetansen fra Brobyggerprosjektet, utviklet ved familievernkontoret på Enerhaugen.

På Bufdirs fagmøter med regionene, og på meklingsamlinger har ulike utfordringer knyttet til arbeid med etniske minoriteter vært diskutert og det har vært lagt til rette for erfarings- utveksling. Erfaring med bruk av tolk har hatt særlig fokus og bruk av tolk er lagt inn som eget tema i innføringskurset for nye meklere.

Resultater: Bufdir erfarer at tjenesten er veldig opptatt av å gjøre tilbudet kjent og tilgjengelig for etniske minoriteter. Mange familievernkontor har derfor hatt skoleringskurs for alle ansatte for å kunne gi god hjelp til familier med minoritets bakgrunn som oppsøker tjenesten.

Fremdriftsplan: Arbeidet vil bli videreført i 2011.

Tiltak 42 Evaluering av meklingsordningen ved familievernkontorene

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Totalbudsjett er 3. mill.

Målsetting: Formålet med å evaluere meklingsordningen er å få et bedre grunnlag for å vurdere om denne virker etter intensjonene og identifisere eventuelle årsaker til manglende effekter. Det er av særlig interesse å vurdere lovendringene som trådte i kraft 1. januar 2007. Mekling etter barneloven og ekteskapsloven har som formål å få foreldrene til å komme fram til en skriftlig avtale om foreldreansvar, barnets bosted og samvær etter samlivsbrudd, og saksbehandlingen og avtalen skal ha barnets beste som rettesnor. Intensjonen i lovendringene var å gjøre ordningen mer fleksibel og målrette tilbudet inn i mot de sakene der foreldrene har størst behov for hjelp til å komme fram til avtaler om barna (konfliktsakene). Stortingskomiteen understreket videre at det må være et mål for meklingen mellom foreldre at avtalen legger grunnlaget for et best mulig samarbeid med barnets beste i fokus.

Departementet ønsker videre at oppdragstaker, på bakgrunn av funn fra evalueringen og øvrig kunnskap, kommer med anbefalinger knyttet til framtidig innretning på meklingsordningen og identifiserer og drøfter kompetansebehov hos meklerne. Etnisitetsperspektivet skal belyses.

Status: Sintef gjennomfører på oppdrag fra BLD en evaluering av mekling etter barneloven og ekteskapsloven. Evalueringen ble igangsatt 03.08. 2009 og skal avsluttes senest 01.08.2011. Delrapportering vil foreligge underveis.

Resultater: Foreligger ikke.

Fremdriftsplan: Endelig rapport skal foreligge høsten 2011.

Helse og omsorg

Tiltak 43 Utvikling av legevakttjenesten

Ansvarlig: Helse- og omsorgsdepartementet (HOD).

Budsjett: Ikke spesifisert.

Målsetting: Bedre etisk kompetanse hos leger som deltar i legevakttjenesten.

Status: Nasjonalt kompetansesenter for legevaktsmedisin (Nklm) har utarbeidet forslag til handlingsplan for legevakt. Denne omtaler etisk kompetanse i legevakt. Som et av tiltakene i handlingsplanen er det nevnt som eget punkt under krav til leger og annet helsepersonell: Klinisk etikk og tiltak mot diskriminering må vektlegges i intern opplæring av legevaktpersonell. Det skal utarbeides kursopplegg i etikk for helsepersonell i legevakttjenesten. Både tradisjonelle kurs samt nettbaserte gruppebaserte opplegg kan være

aktuelle. Rapport 6/2010 fra Nklm omhandler etikk i legevaktarbeid som er et studiehefte som er tiltenkt brukt både i legevaktarbeid, og også av andre grupper i den akuttmedisinske kjede som tilsatte ved AMK og i ambulansetjenesten.

Resultater: Ikke spesifisert.

Fremdriftsplan: HOD følger opp forslag til handlingsplan etter tilrådning fra Helsedirektoratet.

Tiltak 44 Veilederprogram for turnusleger

Ansvarlig: Helse- og omsorgsdepartementet (HOD).

Budsjett: Ikke spesifisert.

Målsetting: Veileder for turnusleger hos Fylkesmannen vil i sitt veiledningsprogram vektlegge enda sterkere enn tidligere etiske problemstillinger for bl.a. å forebygge diskriminerende holdninger og atferd hos turnusleger.

Status: Gjennomført.

Resultater: HOD ga i tildelingsbrevet til Fylkesmennene 2009 i oppdrag å prioritere dette arbeidet. Helsedirektoratet har i tillegg hatt temaet opp på flere møter med Fylkesmennene.

Fremdriftsplan: Tiltaket er gjennomført.

Tiltak 45 Tilrettelegging av informasjon om tannhelsetjenesten

Ansvarlig: Helse- og omsorgsdepartementet (HOD).

Budsjett: kr. 170.000,-

Målsetting for tiltaket: Å utarbeide tannhelseinformasjon rettet mot barn og foreldre.

Status: Gjennomført.

Resultater: Norsk tannvern har på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet utarbeidet en DVD-film med tannhelseinformasjon rettet mot barn og foreldre.

Fremdriftsplan: Tiltaket er gjennomført. Filmen er godt egnet til bruk i helsestasjon og til bruk overfor minoritetsbefolkningen. Det er også laget folierte "snakkekort" som er språknøytrale, som kan benyttes i informasjonsarbeid.

Justissektoren

Tiltak 46 Handlingsplan for å beholde og rekruttere personer med minoritetsbakgrunn i kriminalomsorgen

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes innenfor ordinære rammer.

Målsetting: Flere utenlandske innsatte og domfelte stiller krav til mangfold og bedre kulturforståelse blant tilsatte i kriminalomsorgen. Det er svært få tilsatte i kriminalomsorgen med minoritetsbakgrunn. Fengselsskolen har de siste årene tatt opp gjennomsnittlig seks aspiranter per år med slik bakgrunn. Justisdepartementet foreslår i St. meld. nr. 37 (2007-2008) *Straff som virker* (kriminalomsorgsmeldinga) å øke mangfoldet blant tilsatte i etaten. På denne måten kan etaten få en bredere kompetanse og i større grad gjenspeile befolkningen og mangfoldet blant de innsatte. Et større mangfold blant de tilsatte er også et viktig moment i det kriminalitetsforebyggende arbeidet under straffegjennomføringen.

Status: St. meld. nr. 37 (2007-2008) vil ha flere personellmessige konsekvenser for etaten, i tillegg til et økt mangfold blant de tilsatte. For å koordinere oppfølgingen av de personellmessige konsekvensene er det nedsatt et partssammensatt samarbeidsutvalg med representanter fra toppledelse og forbundsledelse. Samarbeidsutvalget hadde sitt første møte 9. februar 2010. Utvalget har foreløpig ikke tatt stilling til hvordan arbeidet med å beholde og rekruttere personer med minoritetsbakgrunn i kriminalomsorgen skal inngå i en helhetlig plan for HR-området i kriminalomsorgen.

Et av hovedmålene for å unngå diskriminering og fremme likestilling mellom innsatte/domfelte, er å arbeide for lik behandling blant innsatte uansett tilhørighet og iverksette tiltak som gjør soningen bedre og unngå ny kriminalitet. Det har vært en økning av utenlandske statsborgere og nasjonaliteter i norske fengsler de senere årene. I 2009 ble det satt inn 2 808 statsborgere fra 118 ulike land. St. meld. nr. 37 (2007-2008) fremmer enkelte tiltak som skal bidra til likestilling og hindre diskriminering. Kriminalomsorgen trenger en utvidet språk- og kulturforståelse, en utvidet bruk av tolketjenestene og et løft i antall tilsatte som behersker flere språk. Flere språk må gjøres tilgjengelig i tolketjenestene, noe som innebærer økt innsats for å få utenlandske søkere til fengselsskolen. I Prop. 1 S 2011 fremmes viktigheten av et kompetanseløft og økt bruk av tolketjenester. En arbeidsgruppe er satt ned for å finne frem til de mest hensiktsmessige løsninger omkring tolketjenestene. Kriminalomsorgen har som mål å øke mangfoldet og bedre kulturforståelsen blant tilsatte, jf. *Mål for inkludering* i BLDs prop. 1 S (2010-2011). Kriminalomsorgen vil i 2011 styrke ansattes kompetanse og ytterligere bedre betjentutdanningen. Kompetanseløftet er derfor viktig som tiltak for å møte problematikken som er knyttet til økningen av utenlandske innsatte og de språk- og kulturforskjeller som dette medfører.

Det legges opp til et høyt aktivitetsnivå ved Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) 2011. I 2009 hadde sju pst. av de rekrutterte aspiranter ved Fengselsskolen flerspråklig bakgrunn ut over engelsk. Det er en økning på 2.2 pst. Målet er å øke dette antallet ytterligere.

I kompetanseløftet skal tilsatte få muligheten til å innordne seg endringene i straffe- og kriminalitetsbildet fortløpende som en del av utdanningen. Tiltaket sikter på at alle tilsatte i målgruppen skal ha gjennomført utdanningen innen utgangen av 2015. KRUS, i samarbeid med Justisdepartementet, arbeider med å innføre utdanningen ved KRUS som en del av høyskolesystemet, hvor det vil være mulig å trekke utdanningen inn i en bachelor-grad.

Departementet vurderer som tiltak egne avdelinger bare for utenlandske innsatte. Dette kan gjøre straffegjennomføringen bedre både innholdsmessig og samtidig ivareta hensynet til at utenlandske statsborgere ikke skal kunne unndra seg straffeforfølgning i Norge ved å forlate landet. Målsettingen er å innføre ordningen fra 2012.

Justisdepartementet og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet har i et rundskriv avklart roller som skal ivareta religiøse og kulturelle aktiviteter så langt det lar seg gjøre.

Resultater: Foreligger ikke.

Fremdriftsplan: Tiltaket skal gjennomføres 2009 – 2010.

Tiltak 47: Fremme likebehandling av innsatte/domfelte

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Flere utenlandske innsatte og domfelte innebærer flere utfordringer for kriminalomsorgen. Utfordringene knytter seg blant annet til språk- og kulturforståelse i fengselshverdagen. Avstand til familie og venner i hjemlandet kan bidra til at innsatte opplever situasjonen som ekstra belastende. Samtidig har utenlandske innsatte den samme rett til et tilfredsstillende innhold i straffegjennomføringen som norske innsatte har.

Justisdepartementet foreslår i St. meld. nr. 37 (2007-2008) å øke innsattes tilgang til tolketjenester og utarbeide informasjonsmateriell på flere språk. I tillegg foreslås det å legge til rette for økt kontakt med familie og øvrig nettverk ved blant annet utvidet telefontid. Forøvrig vektlegges det at utenlandske innsatte har den samme rett til et tilfredsstillende innhold i straffegjennomføringen som norske innsatte.

Status: Følgende deltiltak er gjennomført:

Utarbeide et felles rundskriv for Justis- og politidepartementet og Kultur- og kirke departementet om innsattes tilgang til tros- og livssynstjenester i fengslene

1. juli 2009 utarbeidet Justis- og politidepartementet og Kultur- og kirke departementet et felles rundskriv (G-03/2009) om samarbeid om tros- og livssynstjenester i fengsel. Målet med rundskrivet er å legge til rette for at alle innsatte skal ha mulighet til religions- og livssynsutøvelse.

Følgende deltiltak er under gjennomføring:

Utarbeide retningslinjer for bruk av tolketjeneste i kriminalomsorgen

Utarbeide relevant informasjonsmateriell for innsatte/domfelte på flere språk

Det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal utrede behov og tiltak for å sikre adekvat tolketjeneste og informasjon til innsatte og domfelte som ikke snakker eller forstår norsk. Arbeidsgruppen skal blant annet:

- utrede når bruk av kvalifisert tolk er en rettighet i kriminalomsorgen, og når annen kompetanse kan benyttes. En skal her blant annet se hen til utredningen "Rett til tolk".
- kartlegge behovet for informasjon og tolketjenester, herunder anslå hvilke språk og hvilket omfang behovet for oversettelse og tolketjenester har
- vurdere behov for informasjonsmateriell på ulike språk
- vurdere hvordan disse behovene kan dekkes og komme med forslag til tiltak, som for eksempel etablering av eget tolkesenter, utdanning og eventuelt autorisering av egne ansatte, kjøp av oversettelse og tolketjenester og samarbeid med andre etater som har etablert et tilbud
- utrede muligheter og begrensninger for at innsatte og domfelte kan bidra til oversettelser

- utrede og foreslå hensiktsmessige tekniske løsninger
- vurdere bruk av tolketjeneste i sammenheng med kommunikasjonskontroll
- vurdere behov for regelverksendringer
- utrede økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene

Arbeidsgruppen skal legge frem sin rapport i juni/juli 2011.

Styrke muligheten for innsattes kontakt med familie og øvrig nettverk gjennom for eksempel økt telefonbruk, internett, webtelefon, osv.

Tiltaket vil følges opp gjennom tre løp:

- arbeidsgruppen nevnt ovenfor
- prosjekt for bruk av videokonferanse i kriminalomsorgen (arbeidet er påbegynt)
- samhandling mellom kriminalomsorgen og pårørende (arbeidet er ikke påbegynt)

Gjennomføre en brukerundersøkelse blant innsatte/ domfelte for å kartlegge rasisme, diskriminering og spesielle behov.

Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) gjennomførte i 2007 en klimastudie av fengsler med høyt sikkerhetsnivå, hvor det blant annet ble stilt spørsmål til de innsatte vedrørende etnisk likebehandling. Studiet vil bli videreført i løpet av 2011 – 2013, blant annet ved at den også skal gjennomføres i fengsler med lavere sikkerhetsnivå. Studiet vil gi et godt kunnskapsgrunnlag om rasisme og diskriminering overfor innsatte/ domfelte i kriminalomsorgen.

Se for øvrig beskrivelse av status under tiltak 46.

Resultater av hele prosjektet: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Tiltaket, som består av ulike delprosjekter, skal gjennomføres i perioden 2009 – 2014.

Tiltak 48 Rådgivningskontor for kriminalitetsofre med spesialkompetanse i forhold til rasisme og diskriminering

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Tiltaket dekkes innenfor budsjettrammen.

Målsetting for tiltaket: Kontoret skal kunne ta imot henvendelser fra kriminalitetsofre fra hele landet, og det skal kunne være en støtte for andre rådgivningskontorer for kriminalitetsofre.

Status: Et allerede eksisterende rådgivningskontor for kriminalitetsofre skal tilføres spesialkompetanse i 2010 på rasisme og diskriminering.

I tildelingsbrevet for 2010 ba Justisdepartementet Kontoret for voldsoffererstatning om:

- Å kartlegge om det finnes slik spesialkompetanse på ett eller flere rådgivningskontor.
- Hvilket rådgivningskontor som det eventuelt kan være aktuelt å tilføre slik spesialkompetanse.
- Å legge til rette for deltakelse på relevante kurs for å tilegne seg slik spesialkompetanse.

Resultater: Rådgivningskontoret i Oslo tilføres spesialkompetanse i forhold til rasisme og diskriminering. Kompetanseoppbygging foregår gjennom kurs og seminarer, samt møter med aktuelle samarbeidspartnere i forhold til rasisme og diskriminering.

Fremdriftsplan: Kontoret for voldsoffererstatning skal rapportere på tiltaket i halvårsrapporten 30. juni og årsrapporten 31. desember. Tiltaket gjennomføres i 2010 – 2011.

Tiltak 49 Pålegg om aktivt å søke meglerkandidater med minoritetsbakgrunn

Tiltak 50 Kompetanseheving i meglerkorpset

Tiltak 51 Stormøter i saker som gjelder rasisme eller diskriminering

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Tiltakene skal dekkes innenfor budsjettrammen til konfliktrådene. Den totale budsjettrammen er styrket i 2009 og 2010.

Målsetting: Konfliktrådet er en viktig del av rettspleien og tilbyr mekling, tilrettelagte møter og stormøter mellom parter og andre berørte i konflikt som følge av et straffbart forhold eller sivile uoverensstemmelser av rettslig eller utenomrettslig karakter. Det er en målsetting at alle grupper i samfunnet skal ha det samme konfliktrådstilbudet og med samme høye kvalitet. Det er også en målsetting å legge til rette for mer bruk av konfliktråd i flere typer saker.

Status: Tiltakene inngår i tildelingsbrevet til Konfliktrådet for 2010.

Resultater: Tema diskriminering, med særlig vekt på etnisk diskriminering, har vært på agendaen på en ledersamling, regionsamlinger og meglersamlinger i 2010.

Fremdriftsplan: Konfliktrådssekretariatet skal rapportere på tiltakene i tildelingsbrevet i halvårsrapporten 30. juni og årsrapporten 31. desember. Tiltakene skal gjennomføres i planperioden 2009 – 2012.

Tiltak 52 Integrere mangfoldsperspektiv i all opplæring på Politihøgskolen

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Tiltaket blir dekket innenfor ordinære budsjettrammer.

Målsetting: Mangfoldsperspektivet skal være integrert i all opplæring på Politihøgskolen.

Status: Politihøgskolen har som mål å ivareta mangfoldsperspektivet i studietilbudene på bachelor- og masternivå og i videreutdanningene. Temaer som blir belyst og diskutert er blant andre:

- sosial ulikhet
- kultur og kulturelle verdier
- fellesskap og yrkesutøvelse, herunder fordommer og stereotyper, kollektivets betydning for moralsk yrkesutøvelse samt lojalitet og kritikk
- sosial påvirkning innad i politiet og mellom politi og publikum, herunder konformitet og sosial identitet
- det flerkulturelle samfunnet og politiets møte med dette
- kommunikasjon og konflikthåndtering, herunder interkulturell kommunikasjon og tillit og mistillit i politiets kommunikasjon med publikum

- politilære og yrkesetikk, herunder politiets håndtering av rasisme
- 'Police and Diversity' (valgfritt fordypningsemne)
- forebyggende arbeid – barn og unge, blant annet med fokus på mangfoldsperspektivet (valgfritt fordypningsemne)
- flerkulturell forståelse og mangfold (videreutdanning, 15 studiepoeng)
- konflikthåndtering i et flerkulturelt samfunn (videreutdanning, 20 studiepoeng)

Resultater: Temaene er innført og gjennomføres som en del av det faglige undervisningsopplegget.

Tiltak 53 Retningslinjer for å motvirke diskriminering

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Tiltaket blir dekket innenfor ordinære budsjetter og egne prosjektmidler.

Målsetting: Innføre retningslinjer for å motvirke diskriminering.

Status: Plan for mangfold i politi- og lensmannsetaten (2008-2013) er forankret i Overordnet personalpolitikk (2008-2013), og ble utarbeidet for å målrette og systematisere politidistriktenes mangfoldsarbeid i planperioden. Planen ansvarliggjør politimestrene i forhold til å motvirke diskriminering. Politidistriktene bruker disse to dokumentene i utformingen og oppdateringen av den lokale personalpolitikken.

Resultater: Tiltaket er gjennomført og vil implementeres.

Fremdriftsplan: Tiltaket skal gjennomføres i perioden 2009- 2013.

Tiltak 54 Kartlegging av hvorfor studenter/ansatte begynner og slutter i politiet

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Tiltaket blir dekket innenfor ordinære budsjetterrammer.

Målsetting: Finne årsaken til at studenter/ansatte begynner og slutter i politiet.

Status: Det er fra Politidirektoratets side ikke gjennomført en kartlegging av hvorfor ansatte begynner/slutter i politiet. "StudData-prosjektet" er et forskningsdesign og spørreskjema som er utviklet ved Senter for profesjonsstudier ved Høgskolen i Oslo. Designet er tilpasset politistudier og inneholder en rekke politispesifikke spørsmål og fokus på sosialisering inn i politirollen. Følgende rangeres som viktigst ved valg av Politihøgskolen:

- interessant yrke
- samfunnsnyttig
- anledning til å hjelpe andre
- mulighet for spenning og action
- sikkerhet mot arbeidsledighet
- mulighet for selvstendig arbeid

Resultater: Tiltaket er igangsatt fra Politihøgskolens side.

Fremdriftsplan: Med utgangspunkt i "StudData-prosjektet", ble det høsten 2010 startet opp et stort internasjonalt forskningsprosjekt: "Recruitment, education, and careers in the police: A European longitudinal and comparative study. Prosjektet følger politistudenter i minst 8 europeiske land med spørreundersøkelser når de starter og avslutter utdanningen, og 3, 6, 12 og kanskje 20 og 30 år ut i karrieren. Hensikten er å kartlegge hva som skjer med motivasjonen for yrket, verdier og holdninger, syn på hva som er viktig kunnskap for politiet, syn på politiarbeid, på publikum, på kriminelle og ulike samfunnsspørsmål. Prosjektet vil også følge opp dem som slutter i politiet for å finne ut hva som gjorde at de sluttet og hva som eventuelt skal til for å få dem til å komme tilbake til politiet. Prosjektet er initiert av forskningsavdelingen ved Politihøgskolen.

Toll- og avgiftsetaten

Tiltak 55 Øke andel medarbeidere med minoritetsbakgrunn i Toll- og avgiftsetaten

Ansvarlig: Finansdepartementet (FIN).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer.

Målsetting: Å øke andel medarbeidere med minoritetsbakgrunn i Toll- og avgiftsetaten.

Status: Etaten har hatt fokus på økt kunnskap om flerkulturell intervjueteknikk og mangfoldsledelse. Mangfoldsledelse var tema i lederutviklingsprogrammet 2009. Personer med minoritetsbakgrunn blir oppfordret til å søke ledige stillinger og gis prioritet i innkalling til intervjuer. Regelen er at minst en kandidat med flerkulturell bakgrunn innkalles til intervju. Når likestilte kvalifikasjoner foreligger gis denne gruppen også prioritet ved tilsetting.

Resultater: Det var en økning i etaten når det gjaldt antall ansatte med ikke etnisk norsk bakgrunn med fra 0,4 prosentpoeng (8 personer) i 2008 til 3,5 % i 2009. Økningen fant sted både i direktoratet og i regionene. Dette ble sett på som et resultat av økt fokus, kompetanse og arbeidsinnsats på området. Det skjedde også en økning i at antall søkere med minoritetsbakgrunn ble innkalt til intervju. Sammenlignet med 2009 har andelen ansatte med flerkulturell bakgrunn holdt seg stabil i 2010. De største utfordringene knytter seg til rekruttering i høyere saksbehandlerstillinger. Ansettelsesprosenten av personer med minoritetsbakgrunn er høyere ved opptak av tollaspiranter. Manglende faglige og språklige kunnskaper utgjør den vanligste årsaken til at denne gruppen søkere ikke oppnår tilsetting.

Fremdriftsplan: En av mangfoldsstrategiens målsettinger er å øke antallet medarbeidere med flerkulturell bakgrunn. Vi vil fortsette arbeidet med å øke andelen fremmedkulturelle ansatte gjennom rekrutteringstiltak og profileringsarbeid.

Tiltak 56 Informasjonsmateriell til reisende som har vært gjennom tollkontroll

Ansvarlig: Finansdepartementet (FIN).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer.

Målsetting: Å utarbeide informasjonsmateriell til reisende som har vært gjennom tollkontroll. Det skal informeres om hvorfor og hvordan en tollkontroll gjennomføres. Videre skal det legges bedre til rette for kontakt med overordnet tollmyndighet i etterkant av en tollkontroll.

Status: Brosjyren "Informasjonsmateriell til reisende som har vært gjennom tollkontroll", ble innført fra juni 2010.

Resultater: Tilbakemeldingene viser at brosjyren er et svært nyttig redskap for tjenestemenn som foretar kontroll. Den bidrar til økt forståelse for tollvesenets arbeid og bidrar til å dempe potensielle konflikter. Antall klager er redusert og i hele 2010 er det ingen klager på tollvesenets grensekontroll som omhandler diskriminering på bakgrunn av etnisitet. Brosjyren har således medvirket til kunnskap om at tollvesenet ikke foretar kontrollutvelgelse på bakgrunn av etnisk tilhørighet.

Fremdriftsplan: Tiltaket er gjennomført.

Tiltak 57 Seminar om kulturelle utfordringer i kontrollsituasjoner

Ansvarlig: Finansdepartementet (FIN).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer.

Målsetting: Gjennomføre seminar om kulturelle utfordringer i kontrollsituasjoner.

Status: Seminaret ble gjennomført i 2008 og 2009. Det er ingen konkrete planer om videreføring i 2011. Det vil bli gjort løpende vurderinger av behovet for liknende eller andre tiltak i årene fremover.

Resultater: Økt kompetanse og oppmerksomhet på dette tema blant ansatte i kontrolltjenesten. Gjennom deltakelse på seminaret "kulturelle utfordringer i kontrollsituasjonen" har omkring halvparten av samtlige tjenestemenn i grensekontrollen fått utvidet sin kunnskap om mangfold og ikke-diskriminerende arbeid. Det har vært et mål at høy deltakelse på disse seminarene ville bidra til økt kunnskap og gode holdninger også blant øvrig personell. Flerkulturell forståelse inngår som en obligatorisk del i basisopplæringen til alle tjenestemennene i grensekontrollen. Fraværet av klagesaker på området kan tyde på at ønsket effekt er oppnådd.

Fremdriftsplan: Tiltaket er gjennomført.

Kapittel 10 Valg

Tiltak 58 Tiltak for å fremme økt valgdeltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn

Ansvarlig: Kommunal- og regionaldepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Budsjett: IMDi fikk før valget i 2009 tilsagn på inntil kr. 700.000,- fra KRD til dette arbeidet og direktoratet har satt av egne ressurser i form av månedsverk og driftskostnader.

Regnskapet for 2009 viser følgende utgifter:

1. Utvikling, oversettelser og trykking av informasjonsmateriell kr 199.300,-
2. Distribusjon av materiell og brev, kjøp av annonseplass kr 200.000,-
3. Valgmobiliserende arrangementer kr 300.000,-

Målsetting: Bidra til at personer med innvandrerbakgrunn i økende grad deltar i valg. Resultatkravet er at andelen skal øke sammenliknet med stortingsvalget i 2005.

Status: I forbindelse med Valg 09 ble følgende gjort:

I samarbeid med Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene (KIM) har IMDi spredt kunnskap om fremgangsmåten ved valg og hvorfor det er viktig å bruke stemmeretten. IMDi har tilpasset og oversatt KRDs valgfilm og husstandsbrosjyre til 8 språk (to ekstra språk i nettversjonen). Frivillige organisasjoner og innvandrerorganisasjoner har fått bistand til å mobilisere i egne nettverk, bl.a. gjennom samarbeid om møter med politikere, arrangementer i trossamfunn og grupper på nettet. Det er etablert samarbeid med de politiske partiene og innvandrerorganisasjonene, som et viktig grunnlag for videre mobiliseringsarbeid.

KRD har også før valget i 2011 inngått samarbeid med IMDi for å tilrettelegge for økt valgdeltagelse blant personer med innvandrerbakgrunn. IMDi har fått tilsagn på inntil kr. 700.000,- for å informere, øke kunnskapen og legge til rette for deltagelse for innvandrergrupper.

I tillegg har KRD en tilskuddsordning for informasjonstiltak ved kommunestyre- og fylkestingsvalg. Tiltak rettet mot innvandrere er et av de prioriterte målene for tilskuddet. I desember 2010 tildelte KRD nesten 5 millioner kroner til ulike organisasjoner til tiltak ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2011. I alt 24 organisasjoner fikk støtte, og av disse hadde 13 ulike innvandrergrupper som hovedmålgruppe.

Resultater: IMDis tiltak har primært vært rettet mot grupper med lav valgdeltagelse, førstegangsvelgere og nye statsborgere. Generelt har ikke valgdeltagelsen blant innvandrere økt (siden 2005), men variasjonen etter landbakgrunn er stor. Blant velgere med afrikansk bakgrunn har deltagelsen økt med 7 prosentpoeng. Antall velgere med irakisk, iransk og pakistansk bakgrunn har også økt. Innvandrere med østeuropeisk og tyrkisk bakgrunn trekker deltagelsen ned. Årsakene til variasjonen i valgdeltagelsen er sammensatte. Økt deltagelse følger vanligvis botid i landet, men denne gangen er det ikke de med kortest botid som har lavest deltagelse.

En undersøkelse fra SSB viser at bare 52 prosent av innvandrere med norsk statsborgerskap benyttet stemmeretten ved stortingsvalget i 2009. Den generelle valgdeltakelsen var på 76,4 prosent. Ved stortingsvalget 2009 var valgdeltakelsen til innvandrere med norsk statsborgerskap 24 prosentpoeng lavere enn den generelle valgdeltakelsen på 76,4 prosent. Valgdeltakelsen til innvandrere med norsk statsborgerskap har holdt seg stabil på dette nivået de tre siste stortingsvalgene, men har sunket siden valget i 1997 da den var på 63 prosent.

Fremdriftsplan: Tiltaket er gjennomført. IMDi har i løpet av 2010 oppdatert rapporten "Hvem stemmer og hvorfor? Om ulike etniske gruppers valgdeltagelse". Rapporten ble offentliggjort i november 2010 og oppsummerer ny statistikk og oppdatert forskning.

Kapittel 11 Kultur og media

Tiltak 59 Krav til rapportering om kulturelt mangfold.

Ansvarlig: Kulturdepartementet (KUD).

Budsjett: Dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Bidra til å sikre at kulturelt mangfold blir et gjennomgående og selvsagt trekk ved norsk kulturpolitikk.

Status: KUD har innført krav til rapportering om kulturelt mangfold i tilskuddsbrev og tildelingsbrev til kulturinstitusjoner fra og med budsjettåret 2009. Dette innebærer at institusjoner som mottar tilskudd må utarbeide langsiktige strategier for å ivareta det kulturelle mangfoldet i den ordinære virksomheten sin. Det påpekes spesielt at mangfoldsarbeidet bør forankres gjennom personalprofil, programprofil og publikumsarbeid. Alle tilskuddsinstitusjoner har fått krav om å rapportere på arbeid for kulturelt mangfold i tilskudds-/tildelingsbrev.

Resultater: KUD vil motta rapporter fra tilskuddsmottakere for 2010 i løpet av mars og april/mai 2011. Resultater fra 2009 viser at de fleste tilskuddsmottakere rapporterer på aktiviteter med interkulturell profil og på publikumsarbeid rettet mot nye publikumsgrupper med minoritetsbakgrunn. Noen har rapportert om endring av personalprofil. Mange institusjoner rapporterer imidlertid ikke om utarbeidede strategier for å styrke kulturelt mangfold. Kravet til rapportering på strategi har blitt styrket.

Fremdriftsplan: Rapporteringen om arbeidet for kulturelt mangfold vil bli fulgt opp i styringsdialogen.

Tiltak 60 Grunnlovsjubileet 2014

Ansvarlig: Kulturdepartementet (KUD).

Budsjett: Ikke spesifisert.

Målsetting: Kulturelt mangfold skal være et perspektiv i jubileumsmarkeringen, slik at markeringen bidrar til å forankre ideen om en norsk identitet i endring og synliggjøre kulturelt mangfold som en viktig og naturlig del av det norske samfunnet.

Status: Stortingets hovedkomité arbeider med et måldokument for jubileet. Dokumentet forventes å ferdigstilles i første halvår 2011, og det legges opp til at kulturelt mangfold vil være et av perspektivene omtalt i de overordnede føringene for jubileet.

Regjeringen har også besluttet å markere 100 år med allmenn stemmerett i 2013. Jubileet skal feires lokalt, nasjonalt og internasjonalt. En komite er nedsatt for å planlegge og gjennomføre feiringen under ledelse av Kirsti Kolle Grøndahl. Feiringen vil rette fokus på demokrati, deltakelse og likestilling. I dette arbeidet inngår også å få nye grupper til å engasjere seg i å bruke stemmeretten. Stemmerettskomiteen samarbeider tett med Grunnlovsjubileet i planlegging og gjennomføring av ulike tiltak.

Resultater: Foreligger ikke.

Fremdriftsplan: Arbeidet skal gjennomføres i perioden 2009 – 2014.

Tiltak 61 Forskning på mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn

Ansvarlig: Kulturdepartementet (KUD).

Budsjett: 2,9 mill kroner. (Dette er samlet bevilgning til Rådet for anvendt medieforskning. Bare en del av dette går i praksis til tiltak med likestillingsformål, jf nedenfor.)

Målsetting: Gi et overblikk over kultur- og mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn.

Status: Forskning på mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn er satt opp som ett av to prioriterte områder for virksomheten i Rådet for anvendt medieforskning (RAM) i 2010.

Bl.a. følgende prosjekter mottok tilskudd fra RAM i 2010:

- *Carol Dralega:* Ethnic minority youths participation in the production and consumption of social media in Norway – kr. 350.000,-
- *Ola Erstad:* "Space2cre8" brukerstyrt innholdsproduksjon blant flerkulturell ungdom – kr. 255.000,-
- *Kjersti Thorbjørnsrud:* Migrasjon i mediene – kr. 375.000,-
- *Hanna Norberg:* Farget av Farah? En analyse av medieringen av Ali Farah-saken i fem norske dagsaviser – kr. 25.000,-

Resultater: Foreligger ikke.

Fremdriftplan: Bevilgningen er opprettholdt uendret og føringen om å prioritere forskning på mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn er gjentatt i budsjettproposisjonen for 2011.

Tiltak 62 Tiltaksplan for mangfold i NRK

Ansvarlig: Kulturdepartementet (KUD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Å utvikle en tiltaksplan for mål for mangfoldsstrategien i NRK.

Status: Oppfølgingen av tiltaket ligger innenfor NRKs ansvarsområde. NRK rapporterer følgende:

NRK har de senere årene både satt mål knyttet til mangfold i programtilbudet samt igangsatt tiltak i organisasjonen for å sikre større mangfold i rekruttering og deltakelse i NRKs redaksjoner. NRK gir her en kort statusrapport for begge områdene, men viser til at programmålene også blir spesielt rapportert i selskapets årlige allmennkringkasterregnskap.

1. Bruken av NRKs tilbud:

- I den ikke-vestlige befolkningen har NRKs totale tilbud på alle plattformer 63 % daglig dekning i 2010. NRK 1 og nrk.no (inkludert yr.no) har høyest daglig dekning.
- Ikke-vestlige innvandrere hører betydelig mindre på radio enn snittet i befolkningen.
- Den ikke-vestlige innvandrerbefolkningen er ung og det gjenspeiles i mediebruken. Unge NRK-kanaler som NRK3 og mp3 når spesielt godt ut til denne gruppen sammenlignet med snittet i befolkningen.
- I tillegg er kanalen NRK Nyheter en radiokanal mange ikke-vestlige innvandrere lytter til.

- 40 % av den ikke-vestlige befolkningen bruker NRK 1 daglig, 20 % NRK 2 og 17 % NRK 3.

2. Mål og tiltak for økt mangfold i NRK som organisasjon:

Målet for 2010 var å ansette fast mellom 5 og 10 medarbeidere med flerkulturell bakgrunn. Resultatet ble nådd med 12 nye flerkulturelle medarbeidere.

NRK vedtok 19.1.2011 en mangfoldsstrategi bygget på Arbeidsmiljøloven, Likestillings- og diskrimineringsloven og NRKs vedtekter. Mangfoldsstrategien skal ligge til for NRKs arbeid med mediestrategi og virksomhetsplaner.

NRK har for 2011 vedtatt følgende interne mål for økt mangfold i organisasjonen:

- Rekruttere minst 10 redaksjonelle medarbeidere med flerkulturell bakgrunn.
- Øke andelen av kvinner i lederstillinger.

Tiltak:

NRKs prosjekt FleRe, som NRK i 2009 mottok regjeringens mangfoldspris for, pågår fremdeles. Praktikantene gjennomgår ett års kurs og kompetansebygging i journalistikk i regi av NRKs Organisasjonsstab. Opplæringen foregår i to bolker, 6 måneder i Østlandssendingen og 6 måneder i utvalgte redaksjoner. Siden oppstarten har 30 personer vært inne som praktikanter. Over halvparten av de 25 som er ferdige med kurset jobber fremdeles i NRK, og av disse har 8 fått fast ansettelse.

Det er et mål at NRK har jevn kjønnsfordeling i alle avdelinger og på alle ledernivåer. Det skal arbeides aktivt for å rekruttere det kjønn som er underrepresentert.

Resultater: omtale ovenfor.

Fremdriftsplan: Tiltaket skal gjennomføres i 2011.

Kapitel 12 Internasjonalt samarbeid og forpliktelser

Tiltak 63 Oppfølging av CERDs anbefalinger til Norges 19./20. rapport

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) i samarbeid med berørte departementer.

Budsjett: For tidlig å si noe om ev. budsjettmessige konsekvenser.

Målsetting: Målsettingen med tiltaket er å sikre god gjennomføring av Norges forpliktelser etter FNs rasediskrimineringskonvensjon.

Status: Norges 19./20. rapport til FNs rasediskrimineringskomité (CERD) ble levert i november 2009. Antirasistisk Senter utarbeidet en skyggerapport til statens rapport. LDO og Barneombudet leverte også inn alternative rapporter / kommentarer til Norges rapport. Norge ble eksaminert av rasediskrimineringskomiteen den 21 og 22. februar 2011. De konkluderende merknadene fra komiteen foreligger.

Resultater: Foreligger ikke.

Fremdriftsplan: Komiteens anbefalinger vil bli vurdert og eventuelt fulgt opp med nødvendige tiltak.

Tiltak 64 Oppfølging av ECRIs fjerde landrapport om Norge

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) i samarbeid med berørte departementer.

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes over flere departementers budsjetttrammer.

Målsetting: Målsettingen med tiltaket er å styrke arbeidet for likestilling og ikke-diskriminering og å sikre en god kommunikasjon med den Europeiske kommisjon mot rasisme og intoleranse (ECRI).

Status: BLD og departementene var kjent med ECRIs rapportutkast og anbefalinger under utarbeidelsen av handlingsplanen, og har tatt anbefalingene i betraktning i arbeidet med planen. ECRIs fjerde rapport om Norge ble delt ut til referansegruppen for handlingsplanen.

Fremdriftsplan: ECRI har bedt om en midtveisrapport, en såkalt interimrapportering, i forhold til tre hovedanbefalinger jf. handlingsplanen s. 59. ECRI anmoder om prioritert oppfølging fra norske myndigheter når det gjelder 1) videreutvikling og rettslig håndheving av aktivitetsplikten, 2) bruk av tolk i helse- og rettsvesen, 3) rasistisk profilering fra politi, tollere og immigrasjonsmyndigheter.

BLD koordinerte oppfølgingen av anbefalingene overfor berørte departementer, og sender midtveisrapport til ECRI i utgangen av mars 2011. Den neste helhetlige rapporteringen vil foregå i 2013.

Tiltak 65 Øke frivillige organisasjoners deltakelse i PROGRESS

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Utgiftene dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer, jf. omtale under status og dekning av utgifter til egenandeler til prosjekter under PROGRESS.

Målsetting: Å tilrettelegge for at frivillige organisasjoner skal delta i EUs rammeprogram PROGRESS gjennom målrettet informasjon om utlysning av prosjektmidler og muligheter for dekning av egenandel.

Status: Utlysninger under Progress programmet vedrørende bekjempelse av blant annet etnisk diskriminering har vært rettet mot nasjonale myndigheter eller frivillige organisasjoner på EU-nivå. Det har ikke vært mulig for frivillige organisasjoner på nasjonalt nivå å fremme søknad.

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) har i 2009 og 2010 fått støtte fra PROGRESS programmet til å gjennomføre bevisstgjøringskampanjen "Fostering good practices in the workplace" (Mangfold på ordentlig!) for å øke kompetansen blant norske arbeidsgivere, arbeidslivets parter og allmennheten generelt om kravene – og mulighetene – som ligger i de nye bestemmelsene om aktivitets- og rapporteringsplikt. Kampanjene er støttet av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet med henholdsvis 75 000 Euro i 2009 og 30 000 Euro i 2010. Helsedirektoratet har bidratt med 34 213 Euro til prosjektet i 2010.

Resultater: Det var en stor interesse for LDOs kampanje i 2009 blant målgruppene for kampanjen. Kampanjen avdekket et stort behov for informasjon og opplæring i diskrimineringslovgivning og aktivitets- og rapporteringspliktene. Om lag 1 000 personer

deltok på de regionale seminarer og den nasjonale ekspertkonferansen som ble avholdt i 2009. Nesten 100 ansatte i Posten Norge deltok på spesialtilpasset workshop om likeverdig tjenesteyting.

For å sikre bredere regional tilstedeværelse ble det i 2010 bestemt å avholde seminarer i mindre byer rundt om i landet, i tillegg til i Oslo og Bergen. Det var fortsatt stor interesse for kampanjen, men deltakertallet var, som ventet, noe lavere enn året før. Om lag 500 personer deltok på seminarer, i tillegg til nesten 150 ansatte i Asker kommune som deltok på spesialtilpassede workshops om likeverdig tjenesteyting.

Fremdriftsplan: LDO fikk tilsagn om midler i 2010 og skal i 2011 ha et større prosjekt rettet mot å sikre likeverdige offentlige tjenester. BLD dekker en egenandel på 20 prosent. Departementet vil følge opp de utlysninger som kommer under Progress programmet i 2011, med tanke på å utnytte de mulighetene som måtte komme til å søke om støtte til tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering på ulike grunnlag i 2012.

Tiltak 66 Styrke arbeidet for likestilling og mot etnisk diskriminering i nordisk samarbeid.

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer.

Målsetting: BLD skal, gjennom arbeidet i Ministerrådet for likestilling, aktivt støtte opp under arbeidet for å utvide det nordiske samarbeidet til å omfatte ulike diskrimineringsgrunnlag, herunder diskriminering på grunnlag av etnisitet.

Status: Flere av de nordiske landene er nå i ferd med å reorganisere likestillings- og diskrimineringsområdet. Til nå har det vært kjønn som de nordiske likestillingsministrene har hatt som felles arbeidsområde. Det er nå startet en prosess for å drøfte om dette samarbeidet bør utvides til å gjelde flere diskrimineringsgrunnlag i tråd med de nasjonale prosesser. Dette omfatter også spørsmålet om et mer formelt nordisk samarbeid knyttet til å bekjempe etnisk diskriminering. Høsten 2010 vedtok Nordisk Råd følgende rekommandasjon til Nordisk ministerråd: Å utarbeide en mangfoldspolitikk innenfor det nordiske samarbeidet. En mangfoldspolitikk skal omfatte likestilling og likebehandling med hensyn til kjønn, etnisk opprinnelse, religion, tro, funksjonsnedsettelse, alder og seksuell orientering. Nordisk Ministerråd ved MR-JAM har nå denne saken til behandling.

Resultater: Foreligger ikke.

Fremdriftsplan: Tiltaket skal gjennomføres i hele planperioden 2009- 2012.

Utgitt av:
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Post og distribusjon
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
www.publikasjoner.dep.no

Publikasjonskode: Q-1186

Trykk:
Departementenes servicesenter 07/11 - 150

